

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA MEDYADA ERBİLMİŞLİK
(MANSPLAINİNG) ÖRNEKLERİ

Özge METİN

Yüksek Lisans Tezi

İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Programı

EKİM 2023

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM ANA BİLİM DALI
Yüksek Lisans Tezi

TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA MEDYADA ERBİLMİŞLİK
(MANSPLAINİNG) ÖRNEKLERİ

Tez Yazarı
Özge METİN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Feridun NİZAM

EKİM 2023

ELAZIĞ

BEYAN

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım “**TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA MEDYADA ERBİLMİŞLİK (MANSPLAINİNG) ÖRNEKLERİ**” Başlıklı Yüksek Lisans Tezi’mın içindeki bütün bilgilerin doğru olduğunu, bilgilerin üretilmesi ve sunulmasında bilimsel etik kurallarına uygun davrandığımı, kullandığım bütün kaynakları atıf yaparak belirttiğimi, maddi ve manevi desteği olan tüm kurum/kuruluş ve kişileri belirttiğimi, burada sunduğum veri ve bilgileri unvan almak amacıyla daha önce hiçbir şekilde kullanmadığımı beyan ederim.

05.10.2023

Özge METİN

ÖN SÖZ

Erbilmişlik/Manplaining kavramı ile sosyal medyada karşılaşmam üzerine araştırma yapmaya karar verdim ve mansplaining kavramının, pek çok kadının maruz kaldığı şeyin kavramsal karşılığı olduğunu gördüm. Yüksek lisans tezimde bu konuyu ele alma amacım; İngilizce'den türemiş ve yabancı literatürde farklı çalışmalara konu olmuş bu kavramın Türkçe literatürde de yer almasını sağlamaktır. Erbilmişliğe maruz kalmak kadınlar için büyük bir psikolojik sorun teşkil etmektedir. Ötekileştirilmenin, değersizleştirilmenin yanı sıra daha sonra içinde bulunacağı iletişim süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Bu durumun devamlı hale gelmesi, toplumda kadının ikinci plana atılması ve söz hakkının engellenmesi gibi kabullenilmiş sorunları meşru kılacaktır. Bu nedenle erbilmişlik olayının tanınması ve farkındalığın sağlanması gerekmektedir. Erbilmişlik bu çalışmada dizi film, program, belgesel, haber, film örneklemleri üzerinden incelenmiştir fakat aslında sosyal yapının her alanına işlemiştir, bunların araştırılıp kanıtlanması gerekmektedir.

Birinci bölümde; çalışmanın amacı, önemi, problemi, varsayımları ve konuya dair literatür özeti ele alınmıştır. İkinci bölüm ise; materyal metod bölümüdür ve evren, örneklem, veri toplama ve veri analizi hakkında bilgiler mevcuttur. Üçüncü bölümde; toplumsal cinsiyet ve erbilmişlik kavramları açıklanmaktadır. Dördüncü bölümde erbilmişliğin medyada nasıl sergilendiği konusu açıklanmakta ve örnekler deşifreleriyle birlikte gösterilmektedir. Son olarak ise çalışma sonucunda ulaşılmış veriler baz alınarak sonuç ve tartışma bölümü yazılmıştır.

Erbilmişlik, Solnit'in yaşadığı olaydan önce de yaşanmaktaydı ve sonrasında da cinsiyet eşitsizliği devam ettiği müddetçe yaşanacaktır. Toplum içinde yeşerip dile yerleşen erbilmişlik bir psikolojik şiddet türüdür ve maruz bırakılan her bireyi susturup silikleştirir uzun vadede ise toplum sahnesinden uzaklaştırır ve ötekileştirir. Buna engel olmak için önyargıları aşmak ve eşitliği savunmak gerekmektedir. Tez çalışmamın topluma, Toplumsal Cinsiyet Alanına ve İletişim Bilimlerine katkı sunmasını umuyorum.

Bilgisi ve deneyimiyle yolumu aydınlatan danışmanım, değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Feridun NİZAM' a katkıları, emeği ve desteği için teşekkür ederim. Yüksek Lisans eğitimim süresince desteğini, bilgisini, zamanını, güler yüzünü hiç esirgemediği için İletişim Bilimleri A.B.D. sekreteri Şule ÖZGER'e teşekkür ediyorum. Hayatımın her anında olduğu gibi tez yazma sürecimde de manevi desteğini her an hissettiğim kardeşim Berkay METİN' e teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

BEYAN	1
ÖN SÖZ	III
İÇİNDEKİLER	IV
ÖZET	VI
ABSTRACT	VII
GÖRSELLER LİSTESİ	VIII
ŞEKİLLER LİSTESİ	IX
KISALTMALAR	X
1.GİRİŞ	1
1.1. Amaç	3
1.2. Önem.....	3
1.3. Problem	3
1.4. Varsayımlar	3
1.5. Literatür Özeti	4
2.MATERYAL VE METOD	8
2.1. Evren ve Örneklem	8
2.2. Veri Toplama ve Verileri Analiz.....	8
3.TOPLUMSAL CİNSİYET VE ERBİLMİŞLİK	10
3.1.Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet	11
3.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini	11
3.3.Erbilmişlik.....	13
4. MEDYADA SERGİLENEN ERBİLMİŞLİK DAVRANIŞI	16
4.1. “Gibi” Dizisi Hakkında Bilgiler	17
4.1.1. “Gibi” Dizisi Deşifre ve Erbilmişlik Analizi	17
4.2. “Tarihin Arka Odası” Programı Hakkında Bilgiler	20
4.2.1. “Tarihin Arka Odası” Programı Deşifre ve Erbilmişlik Analizi	20
4.3. Habertürk Ana Haber Bülteni “Fransa’da Sokaklar Alev Alev” Canlı Yayını Hakkında Bilgiler	26
4.3.1. Habertürk Ana Haber Bülteni “Fransa’da Sokaklar Alev Alev” Canlı Yayını Deşifre ve Erbilmişlik Analizi.....	27
4.4. “Savunma Sanayinin Yalnız Dehaları” Belgeseli Hakkında Bilgiler	29
4.4.1. “Savunma Sanayinin Yalnız Dehaları” Belgeseli Deşifre ve Erbilmişlik Analizi	29
4.5. “Kış Uykusu” Filmi Hakkında Bilgiler	31
4.5.1. “Kış Uykusu” Filmi Deşifre ve Erbilmişlik Analizi	32

5.SONUÇ VE TARTIŞMA.....	36
ÖNERİLER.....	40
KAYNAKLAR.....	41
ÖZ GEÇMİŞ.....	44

ÖZET

TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA MEDYADA ERBİLMİŞLİK (MANSPLAINİNG) ÖRNEKLERİ

Özge Metin

Yüksel Lisans Tezi

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

Ekim 2023, Sayfa: XI+45

Mansplaining (Erbilmişlik) kavramı toplumda yeşerip dile yerleşen bir kelimedir. Tarih boyunca hep yaşanmış olmasına rağmen kullanımı son dönemlerde yaygınlaşmıştır. Erkeklerin kadınlara küçümseyen, alaycı bir ifade ile bir şeyleri açıklıyor olması, muhatabının uzmanlığına, bilgisine bakmadan doğrusunu kendisinin bildiğini düşünerek sözünü kesmesi olarak açıklanmaktadır. Erbilmişlik hem bir psikolojik şiddet türü hem de bir iletişim problemidir. Engel olunmadığı takdirde susturulmuş, ötekileştirilmiş, benlik saygısını yitirmiş, üretkenliği elinden alınmış kadınlar yaratılmış olunacaktır.

Bu çalışmanın amacı; öncelikle erbilmişlik durumunun tanınması ve farkındalığın sağlanmasıdır. Diğer bir amacı ise; erbilmişliğin yabancı literatürde farklı açılardan ele alınmasına rağmen Türkçe literatürde değinilmemesi üzerine literatürdeki boşluğu doldurmaktır.

Medya toplumun aynasıdır, toplumu yansıtır. Medya interaktif bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla toplumdan beslendiği kadar toplumu etkileme gücü de vardır. Toplumda yaşanan mansplaining durumu medyaya yansımakta ve tüm medya yayınlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu bazen farkındalığı arttırırken bazen durumu meşrulaştırmaktadır. Bu nedenle mansplainingin özellikle medyada incelenmesi önem arz etmektedir. Bu çalışma kapsamında çeşitli medya içerikleri incelenmiş ve farklı türden yayınlarda mansplaining olayı gözlemlenmiş, detaylı olarak analiz edilmiştir. ‘Tarihin Arka Odası’ programı, ‘Gibi’ dizisi, ‘Fransa’da Sokaklar Alev Alev’ canlı yayını, ‘Savunma Sanayiinin Yalnız Dehaları’ belgeseli, ‘Kış Uykusu’ filmi örneklem olarak belirlenmiş ve söylem analizi yöntemi ile incelenmiştir. Sonuç olarak incelenen örneklerde; cinsiyetçi söylemlerin bulunduğu ve toplumsal cinsiyet rollerinin belirgin olarak verildiği gözlemlenmiştir. Tüm örneklerde erbilmişlik davranışına rastlanmıştır, çok nadir de olsa kadınların da erkeklere karşı bu davranışı sergilediği görülmüştür. Erkek bireylerin kendilerinden daha güçsüz olduğunu düşündükleri hemcinslerine de erbilmişlik davranışını uyguladığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Mansplaining, Medya, Söylem Analizi

ABSTRACT

Examples Of Mansplaining In The Media In The Context Of Gender

Özge Metin

Master's Thesis

FIRAT UNIVERSITY

Graduate School of Social Sciences

Communication Sciences

October 2023, Page: XI+45

The concept of mansplaining is a word that has grown in society and settled into the language. Although it has always been experienced throughout history, its use has become widespread in recent times. It is explained as men explaining things to woman with a condescending and sarcastic expression, and interrupting the interlocutor thinking that she knows the truth, regardless of her interlocutor's expertise and knowledge. Mansplaining is both psychological violence and a communication problem. If it is not prevented, women who are silenced, marginalized, lose their self-esteem, and whose productivity will be taken away will be created.

The purpose of this study, first of all, is to recognize the mansplaining situation and raise awareness. Another purpose is; Although mansplaining is discussed from different perspectives in foreign literature it is to fill the gap in the literature as it is not mentioned in Turkish literature.

Media is the mirror of society, it reflects society. Media has an interactive structure. Therefore, as much as it feeds on society, it also has the power to influence society. The mansplaining situation experienced in society is reflected in the media and appears in all media publications. While this sometimes raises awareness, sometimes it legitimizes the situation. For this reason, it is important to examine mansplaining, especially in the media. Within the scope of this study, various media contents were examined and mansplaining was observed in different types of publications and analyzed in detail. The program 'Tarihin Arka Odası', the series 'Gibi', the live broadcast 'Fransa'da Sokaklar Alev Alev', the documentary 'Savunma Sanayinin Yalnız Dehaları' and the movie 'Kış Uykusu' were determined as samples and examined by the discourse analysis method. As a result, in the examples examined; it was observed that there were sexist discourses and gender roles were clearly given. Mansplaining behavior was observed in all examples and although very rarely, women also exhibited this behavior towards men. It has been observed that male individuals also apply mansplaining to their fellow men, whom they think are weaker than themselves.

Keywords: Gender, Mansplaining, Media, Discourse Analysis

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1 "Gibi" dizisi.....	18
Görsel 2: " Tarihin Arka Odası" programı.....	20
Görsel 3: Canlı yayında mansplainingin yaşandığı an.....	27
Görsel 4: Bedriye Tahir' in uçak okulunda mansplaininge uğradığı an	29
Görsel 5: Bedriye Tahir ve Selahattin Reşit Alan	31
Görsel 6: İsmail ve eşi.....	32

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1: Öğrenme Kuramı ve Bilişsel Kuram çizelgesi (Freedman ve diğ., 1989: 697) 12
- Şekil 2: Goodwin'in "Mansplaining mi yapıyorum?" diyagramı, Goodwin (2018) 15

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği

CEDAW : Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Beyanmesi

TDK :Türk Dil Kurumu

TV : Televizyon

WHO : Dünya Sağlık Örgütü

1.GİRİŞ

İnsanlar dünyaya kadın veya erkek olarak gelmektedir (sex). Bu biyolojik ve doğal bir ayrımdır. Zaman içinde buldukları toplumun normlarına, değerlerine göre şekil almaktadırlar ve farklı sosyal kategorilere dâhil olmaktadır. Bireylerin cinsiyetleri doğrultusunda rollere bürünüp sorumluluklar üstlenmesi ise toplumsal cinsiyeti inşa etmektedir (gender). Toplumsal cinsiyet kültür içerisinde şekillenmektedir. Bu da her toplumun kültüründe cinsiyetlere farklı anlamlar yüklediğini ve farklı beklentiler atfedildiğini ifade etmektedir.

İlk dönemlerde kadınlar zamanının büyük bir çoğunlunu hamile olarak ve çocuklarıyla ilgilenerek geçirmekteydiler, erkekler de yaşamlarını sürdürebilmek için diğer faaliyetleri yerine getirmekteydi; avcılık, savaş gibi... Çünkü fiziksel ve biyolojik özellikleri bunun için uygundu. Zamanla birlikte yaşam koşulları da değişmiştir ve özellikle sanayileşme sonrası dayanıklılık ve güç gerektiren işlerin azalmasıyla roller arası fark daha da azalmıştır. Doğum kontrol yöntemlerini hayata geçirmeleri de aile yapılarının ve kişilerin eylemlerini etkilediği için bu rollerin biraz değişmesini sağlamıştır (Freedman, Sears ve Carlsmith, 1989: 716-717). Roller zaman içerisinde değişse de ataerkil yapı değişmemiştir. Erkeğin kamusal alanda, kadının evde olma durumu zorunlu değil de ataerkil yapının isteği ve egemenlik istemi ile sürmüştür. Kadınlar kamusal alana dâhil olabilmişlerse de eşit haklara sahip olamamışlardır.

Cinsiyet eşitsizliğinden dolayı yaşanan problemlere çözüm sunabilmek için 19. Yüzyılda feminizm hareketleri başlamıştır. Asıl oluşum amacı toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine son vermek olsa da dünyanın her yerinden kadınlar farklı sorunlara çözümler talep etmek için ayaklanmışlardır. Hindistan'daki insanlar, doğan kız bebeklerin öldürülmemesi için yani yaşam hakkı için ayaklanırken, Avrupa ve ABD gibi bölgeler siyasi, hukuki haklarını kazanmak ve cinsiyetler arası eşitlik talep ettiği için ayaklanmışlardır (Wiesner-Hanks, 2011).

Feminizmin kadınları erkeklerden üstün tutan bir akım olduğu öne sürülmüş olsa da sanılanın aksine feminizm hareketleri kadını erkekten üstün kılmaya yönelik değildir; kadın ve erkeğin eşit olduğunu savunmayı ve bu eşitliği sağlamayı amaçlayarak doğmuştur. "Bell Hooks feminizmi eşitlik hareketi değil, baskıya karşı mücadele olarak tanımlamak gerektiğini ileri sürer; baskı yalnızca cinsiyetçilikle sınırlı değildir; aynı zamanda sınıf ayrımcılığı, ırkçılık ve heteroseksizm olarak da ifade bulur" Sınıf, ırk ve cinsellik unsurları toplumsal cinsiyet açısından etkisiz değildir ve tüm kadınlar için de aynı işlememektedir (Chanter, 2019: 22).

Zamanla toplumsal cinsiyet eşitsizliğini engelleyebilmek için bazı hukuki adımlar atılmış, belgeler yayınlanmıştır. Bu adımlardan biri; Birleşmiş Milletler'in 1979'da, Türkiye'nin ise 1985 yılında kabul ettiği bir insan hakları sözleşmesi olan 'CEDAW'dır. Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW), üç temel ilke üzerine kurulmuştur; gerçek eşitlik, ayrımcılık yapmama ve devlet yükümlülükleri. Kadına yönelik şiddete karşı atılan önemli bir adım ise 'İstanbul Sözleşmesi'dir. Cinsiyetler arası eşitliği savunmuştur. Sadece kadınların değil; kız çocuklarının ve ailede yer alan tüm bireylerin de haklarını savunmuştur ve bu konuda yasal düzenlemeler getirmiştir. Avrupa Birliği ve 46 ülke tarafından imzalanmış olup desteklenmekteydi. Türkiye,11 Mayıs 2011' de İstanbul' da imzaya sunulan sözleşmeden 20 Mart 2021' de çekilmiştir (Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği). Uluslararası medya ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği için oluşturulmuş diğer hukuki belgeler: İnsan Hakları Evrensel

Beyannamesi, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği 2012 Ortak Bildirgesi, Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslar Arası Sözleşmesi, Medeni ve Siyasal Haklar Uluslar Arası Sözleşmesi, Çocuk Hakları Sözleşmesi, Binyıl Bildirgesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Sosyal Şartı ve Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı, Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi, Avrupa Sınır ötesi Televizyon Sözleşmesi, AB ve Avrupa Komisyonu Belgeleri, Engelli Hakları Sözleşmesi' dir (Aydoğan, 2021: 6). Bu belgelerden bazıları medyaya hitaben öneriler sunmuştur, çünkü medya toplumsal cinsiyetin en çok yansıtıldığı alanlardandır.

Medyanın iktidar/güç dengelerini değiştirebileceği ve/veya yeniden yaratabileceği bilinmektedir. Kadın-erkek, siyah tenli-beyaz tenli, maskülen-feminen veya inanç farklılıkları gibi sosyal kategorilerin, toplumun yansıması olan medya tarafından empoze edilmek istenen düşünce ile şekillendirilerek tekrar topluma aktarılmakta ve toplumun algısını şekillendirmektedir. Bu nedenle toplumda eşitliğin sağlanması adına medya yer alan çalışmaların analiz edilmesi önemlidir. Öyle ki bir iyileştirme hareketinin ön adımı sayılabilecek öneme sahiptir.

Toplumsal cinsiyet kalıpları da medya vasıtasıyla aktarılmakta ve hatta medya bu kalıpları, cinsiyet rollerini yeniden inşa edebilmektedir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet rollerini pekiştirebileceği gibi dilerse yeniden inşa edebilmektedir de. Çelebi'ye (2022) göre:

“Medya yayınlarında doğrudan verilen veya bilinçaltına yerleştirilen mesajlar teorik olarak cinsiyet rollerinin normalleştirilmesine, klişeleştirilmesine ve izleyiciler tarafından içselleştirilmesine neden olabilmektedir. Bu durum ise cinsiyet rollerinin nasıl yerine getirebileceğine dair tek taraflı bir ideoloji yaratır. Bu ideolojiler ise tekrarlarla pekiştirilerek normalleştirilir.”

Kitle iletişim araçlarının ve medyanın (sosyal medya veya geleneksel medya fark etmeksizin) toplumsal cinsiyeti yeniden inşa edebilecek, toplumsal cinsiyet kalıplarını dönüştürebilecek güçtedir. Kaymaz Mert (2022), sinemanın kadın üzerinde tesir etmiş değiştirme gücünü; 1968-1980 sinema filmlerinin özellikle köyden kente gelen kadınların beğenilmek için şehirli kadınlara dönüşerek değişim yaşamaları ile örneklendirmiştir. Bu değişim furyası, sadece kadın üzerinde gerçekleşmiştir ve değişen döneme rağmen erkek kimliği neredeyse hiç değişime uğramamıştır. Eril gücün hâkim olduğu sinemada kadın kimliği erkeğin bakış açısına göre şekillenmiştir.

Erkek egemen yapının sonucu olarak kadınlar şiddetin her türüne maruz kalmaktadırlar; fiziksel, psikolojik, dilsel. Bunlardan biri de erbilmişliktir. Erbilmişlik; genel bir ifade ile kadınların uzmanı olduğu veya bilgisinin olduğu bir konuda konuşurken kendisiyle eş statüde ya da daha düşük seviyede bir erkek tarafından küçümsenerek, aşağılanarak sözünün kesilmesi olarak açıklanmaktadır. Bu durum erkeğin “ Benim bildiğim doğrudur.” hissiyatı ile yaptığı bir davranıştır. Rebecca Solnit vesilesi ile yaygın bir söylem haline gelen bu kavram, pek çok kadının muzdarip olduğu bir sorundur.

Aslan'a göre (2015) göre medyada var olan cinsiyetçi söylemi açığa çıkarmak toplumsal cinsiyet bilinci açısından büyük ve gerekli bir mücadeledir.

Bu nedenle; bu çalışmada erbilmişlik ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dair söylemleri analiz edilerek açığa çıkarmak hedeflenmiştir.

1.1. Amaç

Bu çalışmanın amacı; öncelikle toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyetin medyada nasıl, ne şekilde yer aldığı ve medyada erbilmişlik (mansplaining) davranışını inceleyip açıklamaktır. Çalışmanın genel amacı; toplumun aynası olan medyada, erbilmişlik davranışını analiz ederek bu konuda farkındalık yaratmaktır. Böylece çalışmalarda çok fazla yer verilmeyen erbilmişlik kavramına odaklanarak toplumsal cinsiyet literatürüne katkı sunmak hedeflenmektedir.

1.2. Önem

Mansplaining kavramı son dönemlerde dikkat çekmiş, popülerlik kazanmış bir kavram olmasına rağmen literatürde yeterince yer verilmemiştir. Rebeca Solnit tarafından ortaya çıkarılmış olan mansplaining yani; erkeklerin, kadınlara bir şeyleri küçümseyerek ve alaycı bir şekilde anlatması tarih boyunca hep yaşanmasına rağmen kavramsallaştırıp literatüre kazandırılması ancak son dönemlerde gerçekleştirilebilmiştir. Toplumsal cinsiyet literatürü incelendiğinde bu kavramın yeterince kullanılmaması ve bu konuda çalışmalara yer verilmemesi dikkat çekmektedir. Bu nedenle çalışmada medyada yaşanmış ve yaşanıyor olan mansplaining olayları analiz edilerek literatüre kazandırılacaktır. Çalışmanın önemi literatürdeki boşluğu doldurmak ve konuya dikkat çekerek farkındalık yaratacak olmasıdır. Konuya odaklanarak toplumda kadınların yaşadığı sorunlardan birine değinilmiş olacağı için toplum açısından önem arz etmektedir.

1.3. Problem

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden dolayı kadınlar tarih boyunca şiddetin her türüne maruz kalmışlardır. Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) göre kadınların şiddet görme oranları her geçen gün artmaktadır. Kadınlar; ötekileştirilmekten, dışlanmaktan, küçümsemekten kurtulamamışlardır. Bu sorunlar kadınların sosyal yaşamda (iş, eğitim, sağlık, aile) geri planda kalmasına neden olmuştur. Günümüzde hala kız çocukları okula gönderilmemekte, kadınların eğitim alması dahi engellenmektedir. Literatür incelendiğinde kadınların, özellikle iş yaşamlarında çeşitli sorunlarla (taciz, cam tavan algısı, gelir eşitsizliği, mobbing, erbilmişlik) karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Bu bağlamda erbilmişlik ile karşılaşan kadınlar, sosyal yaşamlarında daha çok içine kapanmakta ve düşüncelerini ifade etmek durumunda çekimser davranmaktadırlar.

Bu çalışmada medyada toplumsal cinsiyet konusu ele alınacak, akabinde kadınların her alanda, her zaman yaşadığı bir psikolojik şiddet unsuru olan erbilmişlik üzerinde durulacaktır. Mansplaining / erbilmişlik konusuna dair yabancı literatürde oldukça az, Türkçe literatürde ise yok denilebilecek kadar az sayıda çalışma olduğu görülmüştür. Kadınların yaşamı boyunca böylesine sık yaşadıkları bir sorun olmasına rağmen literatürde yer verilmemesi, bu konunun seçilmesinde etkili olmuştur.

Çalışmanın sınırlılıklarını internet ve televizyon program/dizileri oluşturmaktadır.

1.4. Varsayımlar

- Seçilen medya içeriklerinde toplumsal cinsiyet rolleri belirgin olarak verilmiştir.
- Seçilen medya içeriklerinde cinsiyetçi söylemler kullanılmıştır.
- Seçilen medya içeriklerinde kadın bireylere erbilmişlik davranışında bulunulmuştur.

- Erkekler, kendilerinden daha güçsüz gördükleri erkeklere de erbilmişlik uygulamaktadır

1.5. Literatür Özeti

Mansplaining kavramı ilk kez 2008’de Rebecca Solnit tarafından kaleme alınıp bir blogda yayınlanan “Erkekler Bana Bir Şeyler Açıklıyor” adlı makalesi ile dikkat çekmiştir. Daha sonra “Bana Bilgiçlik Taslayan Erkekler” adı ile denemelerden oluşan bir kitap olarak yayımlanmıştır. Solnit, makale ve kitabında mansplaininge şahit olduğu durumları anlatmış ve böylece bu sorunu gözler önüne sermiştir.

Aslan (2015), *Tarihin Arka Odası’nda Kadın* adlı çalışmasında televizyon programlarını inceleyerek kadının tarih alanında ve tarih konuşmalarında nasıl konumlandırıldığını analiz etmiştir. Çalışmasının sonunda; kadınların tarihsel alanda konuşmasının dikkate alınmadığı, düşüncelerini ifade ederken alaya alındığı sonucuna varmıştır. Yöntem ve örnekleme bakımından bu tez çalışması ile benzerlik göstermektedir fakat bu çalışmanın merkezine mansplaining kavramı alınmıştır ve inceleme alanı özellikle tarih bağlamında değildir; genel olarak medyada toplumsal cinsiyet bağlamında incelenmiştir.

Üste (2015), *Hegel - Rousseau, Mill Ve Hayek’in Değerlendirmelerinde Toplumda Ötekileştirilen Kadın’ın Konumu* çalışmasında kadının ötekileştirilmesini genel bir perspektiften ele almaktadır. Bu konuyu ele alırken, toplumsal cinsiyet, toplumsal ve bireysel özgürlükler alanında önemli düşünürlerin anlatılarına başvurulmuştur. Çalışmadan farklı olarak bu çalışmada, kadının ötekileştirilmesi medyada analiz edilecektir.

Imperatori-Lee (2015), *Baba En İyisini Bilir: Teolojik “Mansplaining” ve Kadınlara Karşı Kilise Savaşı* adlı çalışmasında mansplainingi dini boyutu ile ele almaktadır. Kadınların da Katolik kilisesi faaliyetlerinde etkin rol oynamaya ve dini çalışmalarda yer almaya başlamasından bahsetmektedir. Kadınlar teoloji ile ilgilenmeye başlayınca dünyayı çocuklar için koruma arzusu ile desteklenen ekolojik kaygılar ve annelikle ilgili metaforik pek çok konu ön plana çıkmıştır. 2011’de, Enizabeth Johnson’un “Yaşayan Tanrı Arayışı” adlı metninin USCCB tarafından kınanması ve kadınlar tarafından ele alınan çalışmaların soruşturulmasının, yargılanmasının Solnit’in mansplaining kavramı ile yorumsal şiddet bazında açıklanabileceğini belirtmektedir. Kilisenin eril bir tanrı inancının vekili olup olmadığı araştırılmaktadır.

Bridges (2017), *Çevrim İçi Söylemde Toplumsal Cinsiyete Dayalı Metapragmatik: “Mansplaining Man, Mansplain..”* adlı çalışmada 200 Twitter ve Facebook gönderisini inceleyerek hashtaglerdeki mansplaining kelimesinin çeşitli kullanımlarını ve ne amaçla kullanıldıklarını analiz etmektedir. Şu bulgulara ulaşmıştır; 16 örnek kelimenin kendisi ya da bir eylemin tanımı olan durumu belirtmek için kullanmış, 184 örnekten 130’u kadınlardan olup mansplaining eylemini gerçekleştiren erkeklerle veya erkekler hakkında konuşmuştur ve erkeklerden gelen 54 gönderinin ise kendilerinden bahsetmek için kullanıldığı görülmüştür. Katılımcı erkeklerin bazılarının bu kavramın bir silah olarak kullanımını gereksiz ve düşmanca bulurken çoğu ise mizah olarak kullanıp konunun farkındalığını göstermek için kullanmıştır. Kadınlar bu kavramı çoğunlukla sözlü baskıyı ifade etmek için kullanmıştır. Çalışmamı bu çalışmadan farklı kılan durumlar; çalışmanın sosyal medya platformlarından olan Twitter ve Facebook üzerinden analiz edilmesinin aksine çalışmamda medya ve sosyal medya genel olarak ele alınması ve konunun erkeklik çalışmalarının aksine toplumsal cinsiyet bağlamında mansplainingi ele alacak olmasıdır.

Koc-Michalska, Schiffrin, Lopez, Boulianne, Bimber (2019), *Çevrim İçi Siyasi Gönderiden Mansplaininge: Siyasal Tartışmada Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Ve Sosyal Medya*, adlı çalışmada siyasette toplumsal cinsiyet dinamikleri üzerinde durulmaktadır. ABD ve Birleşmiş Krallık’ta uygulanmış anket verileri ile Facebook ve Twitter’da ki siyasal gönderiler üzerinden cinsiyet farklılıkları araştırılmaktadır. Cinsiyet farkının Twitter’da daha belirgin olduğu görülmüştür. Kadınların sosyal medyada siyasal gönderiler paylaşırken mansplaininge maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Kadınların yarısından fazlası; özellikle daha genç, iyi eğitilmiş ve sol görüşe eğilimli olanlar mansplaininge uğradıklarını bildirmişlerdir.

Lutzky ve Lawson (2019), *Twitter'da Toplumsal Cinsiyet Politikaları Ve Söylemleri #Mansplaining, #Manspreading Ve #Manterruption*, adlı çalışmada; bahsi geçen hashtagleri içeren 200.000'den fazla tweet ile cinsiyetçi söylemler ve cinsiyetlerin temsili analiz edilmiştir. Sonuçlara göre bu kavramlardan en çok kullanılanı mansplaining olmuştur. Diğer iki kavrama kıyasla mansplainingin daha çok davranışa odaklandığı belirtilmiştir.

Sunal (2019), *Medyada Kadın Asker Temsilinin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi* çalışmasında kadınların medyada, toplum tarafından erkek mesleği olarak kabul edilen askerlik mesleği ile gösterilmesi haber ve röportajlara yapılan içerik çözümlemesiyle incelenmiştir. Kadınların askerlik mesleğini icra etmesinin alışlagelmiş bir şey olmadığını ve kadınlar için zor kabul edilen bu işi yapan kadının yükseltildiğini, yani cinsiyet eşitsizliği yapıldığını iddia etmektedir. Asker kadınların, askerlik görevleri ile birlikte eş ve annelik görevlerini de eş düzeyde yürüttükleri vurgusunun yapıldığı görülmüştür. Haber başlıklarında ve haber metinlerinde kişilerin askerliklerinden ziyade cinsiyetleri ön planda tutulduğu dikkat çeken bir bulgudur.

Şen (2019), *Medya Çalışanı Kadınlarda güç Mesafesi Ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Algısı Açısından Cam Tavan Engelleri* adlı yüksek lisans tezinde medya sektöründe çalışan kadınların cam tavan algısını analiz edebilmek için 344 kadına anket uygulanmıştır. Bulgulara göre; güç mesafesi algısının ve gelenekçi cinsiyet rolünün cam tavan düşüncesini artırırken eşitlikçi cinsiyet rolüne yönelik algının azaldığı görülmüştür. Çalışmamı bu tez çalışmasından ayıran unsur medyadan seçilen örneklem üzerinden söylem analizi ile veri toplayacak olmamdır. Ortak noktası toplumsal cinsiyeti konu almasıdır. özellikle cinsiyet ayrımcılığı sonucunda meydana gelen cam tavan durumu konu edilmektedir, yani; cinsiyet eşitsizliğinin getirdiği sorunlardan biri.

Berglind (2020), *Masallar Dünyasında "Mansplaining" H.C. Andersen masallarında Tematik Bir Analiz* çalışmasında, H.C. Andersen peri masallarında mansplaining analizi yapılarak masallarda nasıl ifade edilmekte ve bu kavramın ünlü hikâyeciler tarafından nasıl şekillendirildiği konu edinilmiştir. Bunun yanı sıra diğer feminist çalışmalar ile nasıl ilişkilendirildiği incelenmiştir. Sonuç olarak hikâyelerde farklı türlerde mansplaining ifadelerine yer verildiği görülmüştür. Mesela; iltifatlar, boykot, ihmal, ret, kınamak, alay etmek, karar vermek vb. Mansplainingin medyada analiz edilecek olması çalışmamı bu çalışmadan farklı kılmaktadır.

Johnson (2020), *Mansplaining Ve Edimsel Güç*, adlı çalışmada mansplaininge dair farklı tanımlamalar ve kategoriler yapmıştır ve farklı açılardan da bakılabileceği belirtmiştir. "peki, aslında", "konuşma eylemi- kafa karışıklılığı" gibi tanımlardan bahsetmekte ve özellikle "konuşma edimi-kafa karışıklığı" üzerinde durulmuştur.

Bural (2021), *Akademide Kadın Olmak: Kariyer Deneyimleri Bağlamında Bir Araştırma* çalışmasında toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanan eşitsizliğin, akademide neden olduğu kariyerler engellerine, bu engellerin nedenine ve akademisyenlerin engellerle nasıl başa çıktığına bakılmıştır. 20 akademisyen örneklem olarak araştırmaya dahil edilmiştir. Bu çalışmada mansplainingi, kadınların iş yaşamına katılımını engelleyen faktörler arasında iş yaşamı temelli bir faktör olarak ele alınmıştır. Bural'a göre iş yaşamını etkileyen faktörler; mansplaining, cam tavan sendromu, eğitimde eşitlik, cinsel taciz, yalnızlık ve mobbingdir.

Gedik, Pehlivanlı Kadayıfçı, Turgut ve Bulut (2021), *Sosyal Medyada Toplumsal Cinsiyet Temelli Trafik Söylemi* adlı çalışmada toplumsal cinsiyet rollerinin getirmiş olduğu cinsiyet ayrımcılığını trafik söylemi bağlamında Facebook grupları ve Ekşi Sözlük üzerinden aldıkları verilere göre analiz etmişlerdir. Sosyal medyada trafik/araba kullanma konusunda kadınlara karşı oldukça fazla önyargı söylem ile karşılaşmışlardır. Kadınlar ve trafik söylemi mansplaining konusu ile ilişkili bir konu olması nedeniyle bu çalışma için bu çalışmanın literatüründe yer verilmiştir.

Joyce, Huma, Ristimaki, Almeida ve Doehing (2021), *Gündelik Cinsiyetçiliğe Karşı Ses Çıkarmak: "Mansplaining" Suçlamalarında Cinsiyet Ve Epistemikler* çalışmasında günlük etkileşimde karşılaşmış olduğumuz ve böylece normalleşen cinsiyetçi davranışlara verilen tepkinin, başkaldırının artıp artmadığı araştırılmakta ve mansplaining kavramı üzerine durulmaktadır. Konuyu incelemek için pek çok sohbet gözlemlenmiş olup bazılarında gerçekten kadınların bilgi ve ilgi alanına müdahale gözlenirken bazılarında da bunun cinsiyetçileştirilmiş suçlamalar olarak kullanılabilirdiği sonucuna varılmıştır.

Kanca (2021), *Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Türk Dizilerinde Femme Fatale Kadın Temsilleri: Zalim İstanbul Ve Yasak Elma Dizileri* adlı yüksek lisans tezinde dizilerdeki Femme Fatale'yi yani; kötü kadın ya da güçlü kadın profillerini incelemektedir. Gözlemlenen kadınların güzel olmak, akıllı olmak, para harcamayı sevmek gibi pek çok ortak özellikleri olduğu görülmüştür. Sonuç olarak şu kanıya varılmıştır: femme fatale karakterlerin olduğu dizilerde görülmektedir ki kadınlar, erillğe karşı direnmektedir fakat sonunda yine erillik galip gelmektedir. Bu durum ise izleyiciye geleneksel kodların dışına çıkılmaması gerektiği izlenimi bırakmaktadır. Medya böylece kadınlara nasıl olmaları ya da olmamaları gerektiğini göstermektedir. Çalışmadan farklı olarak bu çalışmanın amacı medyada yer alan kadın profillerini incelemek değil, medyada kadınlara uygulanan mansplainingi analiz etmektir.

Demircan (2022), *Hegemonik Erilliğin İnşası Bağlamında Gq, Esquire Ve Men's Health Dergilerinde Sembolik Erkek Kimliği Sunumunun İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezinde; GQ, Esquire ve Men's Health adlı erkek dergilerinin 2013-2018 yılları arasında yayımlanmış olan sayılarını inceleyerek hegemonik erilliği ve sembolik erkekliği nasıl inşa ettiğini analiz etmektedir. Araştırma sonucunda dergiler, olması gerektiğine inanılan erkeklik kimliğini; görseller, yazılı metinler ve reklamlar vasıtası ile inşa etmektedir ve bu akışı devam ettirmektedirler. Yeni erkek kimliğinde ideal erkek algısı geleneksel maço erkek profili metroseksüellikle harmanlanmış ve ideal erkek algısına uygun; hem bakımlı hem maskülen bir hal almıştır. İncelenen dergiler arasında sadece Esquire'de 8 Mart Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla kadına şiddet konusuna değinilmiş ve kadına şiddetin son bulması için erkekleri vicdanlı olmaya davet eden bir metin olduğu bilinmektedir.

Tuna (2022). *Kadınlara Nasihatlar: Tembih, Tenkit Ve Tehdit Üzerinden Tahakkümün Propagandası* isimli çalışmada metinlerin eleştirel bir bakış açısıyla okunmasının öneminden bahsederek zamanla örtükleşen güç kullanımının yanı sıra kadınlara yönelik tembih, tenkit ve tehdit söylemlerinin de örtükleşmesine yol açtığını belirtmektedir. Bu konu çerçevesinde 'Dişikus' serisi incelenmiştir. Kadınlara cinsiyetçi bilgiler vermek için kaleme alınan bu serinin yazarlarının erkek olması ve nasihatler verdikleri konularda eğitimlerinin bulunmaması dikkat çekmekle birlikte bir mansplaining örneğini gözler önüne sermektedir.

Çokoğullar (2022), *Popülist İtirazlar, Cinsel Tehditler Ve Aileye Dönüş Çağruları: Toplumsal Cinsiyet Karşıtlığı* adlı çalışmada toplumsal cinsiyetin ideolojik boyutunu açıklayıp toplumun cinsiyet eşitliğini kabul etmeyen kesiminden bahsetmektedir. Toplumla özellikle de aileye bir tehdit olduğu düşünülen farklı cinsiyet kimliklerini önlemek adına toplumsal düzenlemeler yapıldığı görülmektedir. Toplumun özellikle muhafazakâr ve sağ kesiminde, aile içinde cinsiyet rollerinin önemli olduğu ve cinsiyet rollerine itirazın ailede yaşanan bazı sorunların temelini oluşturduğu düşüncesinin hâkim olduğu belirtilmektedir.

Santamaria-Perez (2022), *Sextortion Ve Mansplaining: Dijital Medyada Toplumsal Cinsiyet Sözlüğünün Karakterizasyonu Ve Sosyal Algısı* adlı çalışmada dijital ortamda toplumsal şiddet kapsamına giren kelimeleri neolojik açıdan incelemektedir. Çalışma kapsamında; 2011'den 2021'e kadar, feminist aktivim sayfaları, toplumsal cinsiyet makaleleri, moda dergileri gibi kaynaklardan 200'den fazla metin incelenmiştir. Temel amacı toplumsal cinsiyet şiddetinin dilin temsil eden terim ve kavramları anlaşılabilir bir şekilde derlemektir. Bu kelimelerden birinin de mansplaining olduğu tespit edilmiştir. Bu kategoriden olan kelimelerin, feminizm ve cinsiyet şiddetiyle ilgili yeni gelişmeleri/gerçeklikleri açıklayan dil olan İngilizceden alıntılandığını belirtmektedir. Bundan dolayı yayılması ve globalleşmesi de kolaylaşmaktadır.

Usta (2022), *Türkiye'de Kadına Yönelik Dilsel Şiddet* adlı çalışmada kadınlara yönelik dilsel şiddet konusunu ele almaktadır. Bazı toplumsal söylemlerin kadını aşağılayıcı veya eksik gösterici etkisinin olduğu belirtilmektedir. Bu bir ananevi unsur ile nesillerce aktarılabildiği gibi medya gibi geniş kitlelere hitap eden basın organlarıncada yaygınlaştırılabilmektedir. Hakaret, tehdit, alay, iftira, kıyaslama, lakap takma, sözlerini çarpıtma vb. unsurlar dilsel şiddete örnek verilebilir.

Toplumsal cinsiyet literatürüne bakıldığında pek çok çalışma yapıldığı görülmüştür. Bunu; her toplumda, her kültürde insanların cinsiyetçi bir takım ayrımcılığı gözlemlemiş ve bu durumu

akademik çalışmalara taşması ile açıklamak mümkündür. Mansplaining/erbilmişlik üzerine yapılmış çalışmalar ise çok azdır. Özellikle Türkçe literatürde yok denecek kadar azdır. Bu açıdan diğer toplumsal cinsiyet çalışmalarından ayrışmakta ve literatürdeki bu eksikliği tamamlamak hedeflenmektedir. Mansplaining'i konu alan çalışmalarda özellikle sosyal medya platformlarında ve hikâyelerde çalışılmıştır. Bu çalışmanın diğerlerinden farkı TV programı, film, haber yayını, belgesel ve internette yayınlanan bir dizide; çeşitli medya içeriklerinde analiz ediliyor olmasıdır. Toplumsal cinsiyet çalışmalarının çalışma alanları çok geniştir; medyada, hikâyelerde, reklamlarda vb. ortamlarda çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Bazı çalışmalarda anlambilimsel/ dilbilimsel analizler yapmak amaçlanmıştır. Farklı dönemlerde farklı yaklaşımlar/kuramlar geliştirilmiştir ve toplumsal cinsiyetin gelişme nedenlerine, sonuçlarına değinilmiştir. Hepsinde nihai hedef analiz etmek, farkındalık yaratmak, çözüm üretmektir. Bu çalışmanın amacı ise toplumsal cinsiyet konusunu inceleyerek toplumun her alanında maruz kalınan mansplaining davranışını medyada analiz ederek açığa çıkarıp bir farkındalık yaratmaktır.

2.MATERYAL VE METOD

Önce literatür taraması yapılarak medyada toplumsal cinsiyet ve erbilmişlik konusunda yapılmış çalışmalar incelenmiştir, bu bağlamda çalışmanın içeriği ve başlıkları oluşturulmuştur. Önce toplumsal cinsiyet ve cinsiyet olgusu hakkında bilgi verilmekte, sonra erbilmişlik konusu ele alınmaktadır. Daha sonra ise medyada yer alan, içerisinde erbilmişlik örneklerinin olduğu düşünülen film, dizi film, belgesel, haber içerisinde yer alan canlı yayın (spontane) gibi farklı platformlardan alınmış medya içerikleri söylem analizi ile incelenmiştir.

2.1. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini kadın ve erkek bireylerin bir arada bulunduğu dizi/programlar oluşturmaktadır. Özellikle sosyal medyada erbilmişlik içerdiği iddiasıyla yayılan yapımlar ele alınmıştır. Çalışmanın örneklemini: ‘Tarihin Arka Odası’ televizyon programı, internette yayınlanan ‘Gibi’ dizisi, haber bülteni kapsamında yayınlanan ‘Fransa’da Sokaklar Alev Alev’ canlı yayın, ‘Savunma Sanayiinin Yalnız Dehaları’ belgeseli, ‘Kış Uykusu’ filmi oluşturmaktadır. Örneklerden ‘Gibi’ dizisinin diğer örneklerden farkı; erbilmişlik sahnesinin bu duruma vurgu yapmak amacıyla kurgulanmış olmasıdır, yani; kurgudur. ‘Savunma Sanayiinin Yalnız Dehaları’ belgeselinde yer alan erbilmişlik sahnesi ise geçmiş zamanda yaşanmış olan bir durumu kurgulayıp izleyiciye sunmuştur. ‘Kış Uykusu’ filminde erbilmişlik örneği, filmin akışından gözlemlenerek çıkarılmıştır. ‘Tarihin Arka Odası’ televizyon programı ve ‘Fransa’da Sokaklar Alev Alev’ canlı yayınında yaşanan erbilmişlik olayı kurgu değildir, yayın esnasında spontane gelişen durumlardır. Örneklem belirlenirken, amaçlı örneklem ile araştırmaya uygun olduğu düşünülen medya içerikleri seçilmiştir.

2.2. Veri Toplama ve Verileri Analiz

Örneklem olarak belirlenen medya içerikleri, söylem analizi yöntemi kullanılarak analiz edilecektir. Söylem analizi, nitel çalışmalarda analiz yaparken en çok kullanılan yöntemlerden biridir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden söylem analizi kullanılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda toplumsal cinsiyet çalışmalarında genelde söylem analizi yönteminin kullanıldığı görülmüştür. Oğuz’a (2008) göre, söylem analizinin feminist kuram için önemli olmasının nedeni: söylem analizi ile kadınların üzerine kurulmuş olan baskıcı yapı görülebilmekte ve gerçeği daha eşitlikçi bir şekilde tekrar inşa edebilme çabası gösterebilmektedir.

Söylem; anlamsal bir ilişki içinde değerlendirmelerden oluşan subjektif ve çoğul bir örgüdür; içinde geliştiği yapıya göre şekillenmektedir (Punch, 1999; akt. Oğuz, 2008: 53). Bu nedendir ki evrensel gerçeklikten söz edilemez. Kavramlar ve anlam arasındaki ilişki sosyal yapıya göre belirlenmektedir.

Sözen’e (1999) göre; 21. Yüzyıl, söylem yüzyılıdır. İnsanı ve toplumu kavramanın yolu söylemi kavramaktan geçmektedir: “*Söylem; sosyal, siyasi, kültürel, ekonomik alanlar gibi sosyal hayatın diğer yönleriyle de ilişkilidir.*” (Sözen, 1999: 20). Söylem çağında, söylemde genel geçer bir tek gerçeklikten bahsetmek mümkün değildir. Çünkü gerçeklikler başka kişiler, başka ideolojiler ve başka toplumlar tarafından yeniden yaratılabilmektedirler. Yanı sıra geçmiş bağlamları ile de içkindir.

Söylemi anlamak için diyalog gereklidir fakat sadece diyalog yeterli bir unsur değildir. Bireylerin söyledikleri önemlidir; söyledikleri şeyleri nasıl söyledikleri ise daha önemlidir. Bununla birlikte söyleyenin kim olduğu da önemlidir (Sözen, 1999: 11-13).

“ *Dilsel eylemler, kökleri geçmişte ve/veya şimdide bulunan sözlü/yazılı iletişim biçimleridir.*” (Sözen, 1999: 10). İçinde bulunduğu sosyal yapıyı temsil eden söylem, yazılı bir metin ve/veya sözlü unsurlar olmaktan ibaret değildir; çok daha fazlasıdır. Çünkü içinde gelişmiş olduğu yapıdan izler taşımaktadır. Eylemin bağlamını anlayabilmek için o yapıyı incelemek gerekmektedir. Oluştugu süreç boyunca nasıl bir anlam dinamiği süre geldi, tarih ve toplum perspektifinden irdelenmeden anlaşılamayabilmektedir.

Zeynep Kurnaz; bağlam, söylem, eylem, dil ilişkisini el öpme örneği ile açıklamaktadır:

“Hem eylem hem oradaki dil inşa süreci, nasıl inşa ediliyor hem de bağlamın ne olduğu... Bir torunun babaannesinin elini öpmesinin bağlamıyla bir müridin bir cemaat liderinin elini öpmesi bağlamı birbirinden farklıdır. Burada ürettikleri anlamlar da birbirinden farklı, barındırdıkları söylemler de birbirinden farklı. Dolayısıyla bu üç unsura çok dikkat etmek gerekiyor: içerdiği eylem, inşa ettiği süreç (Nasıl, neyi inşa etti?) ve hangi bağlama bağlı olduğu çok önemli.”

Neumann söylem analizi için olması gereken üç temel adımdan bahsetmektedir: Kültürel yeterlilik, sınırlandırma ve söylemleri katmanlamak. Bazı söylemlerin temsilleri akış içerisinde değişecektir, bazıları ise değişmeyecektir veya değişmemelidir. Örneğin bir kazı çalışmasında eşyalar bulunur eşyalar sürekliliği ifade etmektedir, fakat eşyalar farklı dönemleri gösterir yani değişim söz konusudur. Değişen temsillerin de değişim hızının ve oranının aynı olması beklenemez. Analizi yapacak olan kişi o kültüre yeterince hâkim değilse doğru bir analiz oluşturulamayacaktır. Bu nedenledir ki kültürel yeterliliğin olması önem arz etmektedir (Neumann, 2008).

Bugüne kadar pek çok önemli isim farklı açılardan söyleme dair araştırmalar yapmışlardır. Foucault da bunlardan biridir. Foucault, söylemi iktidar ilişkileri açısından ele almıştır.

Söylemi incelemek için kazıbilimi, iktidar ilişkilerini incelemek için ise soy bilimini kullanmıştır. Böylece iktidar ve söylem bağıni bütün halde analiz edebilmiştir (Şahin, 2017: 121).

Foucault, söylemin; toplumsal pratiği ve söylem içinde somutlaşan kategoriler ile gücü ve iktidarı yarattığı fikrini savunmaktadır (Urhan, 2010; akt. Şahin, 2017: 125). Şahin’e (2017) göre iktidar güç ilişkilerini toplumun kurumları ve araçları yoluyla fark ettirmeden empoze eder ve etkisi altına alır. Bu empoze etme ve hegemonyasını kurma durumunu gerçekleştirirken; hakikatleri savunması ve aktarması beklenen entelektüelleri de olaya dâhil etmektedir. Foucault için bir diğer önemli husus ise dildir. Söylemi kendi alanı, kültürü içerisinde incelerken dilin öneminden bahsetmektedir. Gerekirse dili gramerine kadar incelenmesini gerekli bulmuştur.

Willig’e (2008) göre, Foucaultcu söylem analizinin altı kademesi vardır:

1. Söylemsel yapılar: Bu kademedeki söylem analizinde yer alan nesneye odaklanılır. Burada nesneye dair açık ve örtük ifadelere dikkat edilmektedir.
2. Söylemler: Nesnenin metin içinde yer alan tüm inşa biçimleri ele alınmalıdır.
3. Eylem yönelimi: ‘Bu söylemin görevi ve diğer söylemlerle ilişkisi nedir?’ soruları sorularak inşaların amaçları sorgulanmalıdır.
4. Konumlandırmalar: Söylemsel inşaların sunduğu öznelerin konumlarına bakılmaktadır bu aşamada.
5. Pratikleri: Pratikler aşamasında söylem inşalarının sunduğu eylem pratiklerine bakılmaktadır.
6. Öznellik: Söylem ve özne ilişkisi irdelenmektedir. Özne pozisyonları benimsemenin sonuçları ve öznel deneyimleri etkileme yolları tespit edilmeye çalışılmaktadır (Willig, 2008; akt. Sallan Gül ve Kahya Nizam, 2021).

3.TOPLUMSAL CİNSİYET VE ERBİLMİŞLİK

Erbilmişlik, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin doğurmuş olduğu bir ayrımcılık türüdür. Toplumun hemen hemen her döneminde ve her kesiminde beliren erilliğin, ataerkilliğin topluma hâkimiyeti; doğal olarak ‘her şeyi bilen ve her şeyden sorumlu’ erkekliğin karşısına ‘bilgisiz, eğitimsiz, ev işleri ve annelik dışında bir şeyden anlamayan, erkeğe yardımcı görevinde olan’ kadın portresini çizmiştir. Bu durum mansplainingi doğurmuştur. Bu nedenle bu toplumsal yapı içerisinde kadın ne kadar eğitim almış ve bilgili olursa olsun, kendisine büyüklenecek bir şeyler açıklamaya çalışan erkekler ile hep karşılaşmışlardır.

Bural’a göre toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadınların kariyerlerinde ilerlemelerine engel olmaktadır. Bunu bazen bilgilerine değer vermeyip onlara bir şeyler açıklayarak –mansplaining- yapmaktalar, bazen psikolojik şiddet olarak değerlendirilen mobbing ile bazen de yalnızlaştırarak (Bural, 2021).

Toplumun diline bakıldığında o topluma ait toplumsal cinsiyet kalıpları, yargıları gözlemlenebilmektedir. Gözlemlendiği üzere; dilde kurulan erkek hegemonyası kadının varoluşu ile etkileşimli bir yapıda olduğu için birbirini etkilemektedir ve kadını, kadınlığı ikincil konumda inşa etmektedir (Güden, 2006: 1-2). Güden (2006), İngilizce dilinde cinsiyetçi tutumun özellikle zamirler(he/ she /it) ile sağladığını ve erkeğin dile hâkimiyetinin önemli bir göstergesi olan ‘man’kelimesine dikkat çekmektedir. Man kelimesinin birleşimi ile oluşmuş meslek adları (post-man, fire-man, vs.) günümüzde bu mesleği icra eden kadınlar için sorun olmaktadır. Bu durum kadının çalışma hayatına erkekten sonra başladığını ve bu alanın eril dil ile inşa edildiğini göstermektedir.

Kadına yönelik tacize dair İngilizceden türemiş, mansplaining gibi pek çok kavram doğmuştur. En sık kullanılan kelimelerden bazıları: (İsabel ve Perez, 2021: 48).

Doxing: Kişinin çevrim içi ortamda, kendi isteği olmadan bilgilerinin yayınlanması

Gaslighting: Kişinin söylediklerinin inkâr edilerek şüpheyi düşürülmesine iten psikolojik taciz yöntemidir.

Grooming: Çocukların çevrimiçi ortamda yetişkinler tarafından kandırılıp taciz edilmesidir.

Hepeating: Bir kadın tarafından öne sürülen tavsiye kabul edilmezken bir erkek onu tekrar ettiğinde kabul edilmesidir.

Mainstreaming: Kadın erkek eşitliği fikrini toplumda yaygınlaştırmaya yönelik uygulanan politikalar.

Male- gaze: Erkeklerin, kadınlara eril bir akış açısıyla cinsel bir meta olarak lanse etmesidir.

Sexting: Müstehcen mesajlar, fotoğraflar göndermek/almak.

Victim-blaming: Mağduru suçlamak.

Slut-shaming: Kadını; dişiliği, cinselliği, giyimi üzerinden eleştirirken erkeği haklı çıkarmaya çalışmak.

Whitesplaining: ‘Beyaz insanların’ diğerlerine açıklamalar yapmasıdır (Johnson, 2020).

3.1.Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet (sex), kadın veya erkek olma durumunu karşılayan bir kavramdır. İnsanlar dünyaya kadın veya erkek olarak gelmektedirler. Bunun dışında nadiren de olsa bir de interseks olarak doğan insanlar vardır. Cinsiyet farklılıkları; kromozomlar, hormonlar, üreme organlarına bakılarak ayırt edilebilmektedir. Freedman, vd.'e (1989) göre; “cinsiyeti (X) ve (Y) kromozomları belirlemektedir. XX kromozom kombini kadını, XY kromozom kombini ise erkeği oluşturur. Yanı sıra bir de XO kromozomu taşıyan insanlar vardır, bunlar da yumurtalıkları olmayan kadınlardır”. Toplumsal cinsiyet ise daha çok ‘kadınsılık’ ve ‘erkeksilik’ ile ilgilenmektedir. Toplumsal kalıp yargılara göre kadınlar kadınsı (narin, hassas, duygulu), erkekler ise erkeksi (sert, duygusal olmayan, dayanıklı) bir tutum benimsemelidirler. Bazı toplumlarda erkek erkektir; kadın, erkek olmayandır. Yani öteki.

Cinsiyeti (sex) belirleyen biyolojik faktörler kişiye doğuştan tanınmışken toplumsal cinsiyet (gender) bireylerin sonradan kurguladığı ve buldukları toplumlara, kültürlere göre şekillendirdikleri, toplum tarafından bireylerin uyması beklenen uyulmadığı takdirde toplum tarafından manevi yaptırımlar ile sonuçlanan suni bir yapıdır. Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları bazen birbiri yerine kullanılabilir, çünkü aslında birbirinden etkilenmekte ve birbirini etkilemektedirler.

Bireylere dayatılan ve uyulması gerektiği düşünülen toplumsal cinsiyet kodlarına insanlar bazen uyum sağlarken bazen de kültüre ait mevcut kodlara uyum sağlamaz, yeni kodlar oluşturur (Chanter, 2019: 14). Buradan da toplumsal cinsiyet kodlarının zaman içinde değişebilen, sabit kalmayan bir yapısının olduğu görülebilmektedir.

Toplumsal cinsiyet üzerinde kültürel kodların ve biyolojik hususların etkili olduğu söylenebilmektedir. Çift cinsiyet (İnterseks veya hermafrodit) ile doğan insanların, aileleri tarafından hangi cinsiyete göre yetiştirilirse o cinsiyetin karakteristik özelliklerini taşıdığı görülmektedir. Bu gibi durumlarda seçilen cinsiyet ile ait hissedilen cinsiyet arasında uyumsuzluk da olabilmektedir. Ailesi veya kişi tarafından verilebilecek bir karar ile kişi hayatına o cinsiyet ile devam etmek için cerrahi operasyon geçirebilir (Chanter, 2019). Bu bilgi doğrultusunda, cinsiyeti belirleyen faktörün cinsiyetten ziyade toplumsal cinsiyet olduğu söylenebilmektedir (Wiesner-Hanks, 2011: 4). Geçmişte, Kuzey Amerika topluluklarında yaşamış yerlilerden Berdacheler; diğer adıyla ‘iki ruhlular’ gibi hem eril hem dişil enerji ile yaşayan insanlar olduğu bilinmektedir. Çift ruhluların spiritüel güçlerine inanılmış ve toplumdaki ruhani işlerden sorumlu tutulmuşlardır.

3.2. Toplumsal Cinsiyet Roller

Cinsel kalıpyargılar, cinsiyetlerin hangi yönlerinin birbirinden farklı olduğunu dair kalıplaşmış düşüncelerdir (Freedman, Sears ve Carlsmith, 1989: 687). Kadın ve erkek arasında biyolojik ve fizyolojik farklılıklar elbette vardır ve bu gündelik faaliyetlerini etkilemektedir ama cinsiyetlere yönelik kalıp yargıların olması için geçerli bir neden değildir. Kadın ve erkeğin farklı yönleri olduğu kadar benzer yönleri de oldukça fazladır (s.702).

Dökmen’e (2015) göre; toplumsal cinsiyet rolleri, kişilerin cinsel tercihlerinde etkili olan bir faktördür. Kendini kadınsı hissedilen bir erkek bir erkeğe karşı cinsel ilgi duyabilecektir. Aynı şekilde kendini erkeksi hissedilen bir kadın erkeksi tavırlar sergileyebilir ya da hemcinslerinden hoşlanabilecektir, hoşlanmayabilir de, bu değişken bir durumdur.

Kişinin toplumsal konumu değiştiğinde konuma uygun olarak yapması gerekenler de bağlantılı olarak değişir. Kişinin mevcut konumuna göre yapılması beklenen görevler; yani toplumsal roller, kişide doğuştan yoktur, zamanla kazanılır ve yaşamı boyunca şekillenir. Kişiyi atfedilen bu roller daha sonra toplumsal cinsiyet diye tesmiye edilmiştir (Chanter, 2019: 26).

Cinsiyet rollerinin öğrenilmesine dair iki yaklaşım vardır: Öğrenme Kuramı ve Bilişsel Kuram. Öğrenme Kuramına göre; Çocuklara cinsiyet rolleri, cinsiyetlerine göre yapması beklenen davranışları sergilediğinde yetişkinlerin verdiği tepkiler ile aşılacaktır. Çocuklar gözlemleyerek öğrenmektedirler, burada yetişkinlerin tavır ve davranışları öğrenme aracıdır. Diğer bir öğrenme aracı ise taklittir. Bilişsel Kurama göre ise çocuk belli bir biliş seviyesine gelir, cinsiyet kimliğini öğrenir ve kendisi; rolleri, nasıl davranması gerektiğini keşfeder ve öyle davranır, pekiştirmeye ihtiyaç duymazlar (Freedman ve diğ., 1989: 693-697). Aşağıdaki çizelge ile daha detaylı görebilmekteyiz:

Öğrenme Kuramı		Bilişsel Kuram
Pekiştirme	Taklit	
Kız		Kız dişi olduğunu öğrenir
Bebegi seçer	Anne giysisi giyer	↓
↓	↓	Kız dişilerin silahlarla değil bebeklerle oynadığını ve kadın elbisesi giydiklerini öğrenir
Anne gülümser	Kız anneyi taklit eder	↓
↓	↓	Kız kadınsı olmak ister
Kız silahlarla değil, bebeklerle oynamayı öğrenir	Kız, kadın elbisesi giymeyi öğrenir	↓
Kız pekiştirme ve taklit yolu ile özgül cinsine uygun davranışları öğrenir.		Kız kadın elbisesi giyer ve bebekle oynar
		Kız cinsine uygun davranmak ister ve neyin doğru olduğuna inanırsa onu yapar.

Şekil 1: Öğrenme Kuramı ve Bilişsel Kuram çizelgesi (Freedman ve diğ., 1989: 697)

Tarih boyunca kadınların yaşadıkları regl, doğum gibi biyolojik durumlarından dolayı toplumdan dışlandığı görülmüştür. Kadınların regl olması; bazı dinlere göre kadının lanetlenmiş olmasına bağlanmıştır. Kirlenmişlik veya cadılık ile bağdaştırıldığı olmuştur. Günümüzde bile kadınların hamileyken dışarı çıkmaması ve göbeğini saklaması gerektiğini düşünen, bunu ayıp ve utanılacak bir durum olarak gören kalıp yargılar mevcuttur. Bunların yanı sıra kadınların kas yapısı bakımından daha güçsüz olduğu, kadının erkeğe kıyasla çok daha duygusal olduğu algısı vardır. Bu algılar sonucunda kadının erkekten daha güçsüz ve erkekten daha önemsiz olduğu yanılgısına varmışlardır. Bu düşüncenin hakim olduğu toplumlarda iş yaşamında, eğitimde erkeklerin ağırlıklı olduğu görülürken kadınlar ev işlerini yapıp çocuklarına bakmakla yükümlü görülmüşlerdir.

Böyle toplumlarda önemli konularda erkeklerin sözü geçerli kabul edilmekte, kadının beyanı da fikirleri de önemsiz kabul edilmektedir. Öyle ki kadınların hem politikadan anlamayacağı düşünüldüğü için hem de ikinci sınıf insan olarak görüldüğü için oy verme yetkileri uzun bir süre olmamıştır. Haliyle siyasetin içinde yer alamamışlardır da. Kadınların oy kullanma hakkı 1890'lara tekabül etmektedir. Kadınlar kamusal alanda var olabilmek için pek çok faktöre (biyolojik faktörler, sosyal statüleri gibi) karşı savaş vermek zorunda kalmışlardır. Yanı sıra kalıplaşmış ve özellikle ataerkil yapı tarafından kabul görmüş düşünceler ile de mücadele vermektedirler. Chanter (2019), kadınların kamusal alanda ilerlemesinin önündeki en büyük

engelin, kadınların doğası gereği iş hayatına uygun olmaması değil de gelenek görenekler ve topluma kök salmış düşüncelerden kaynaklandığını belirtmiştir.

Toplumsal cinsiyet rollerini belirlerken ilgi alanlarını ve eylemleri kadın işi/ erkek işi olarak ayırmışlardır. Herkesin yapabileceği otomobil kullanma eylemini; erkeklerin teknolojiden daha iyi anladığı, teknik bilgisinin daha iyi olduğu ve daha dikkatli oldukları düşüncesi ile erkek işi olarak konumlandırmışlardır. Buna dayanarak kadınlara otomatik vites; erkeklere ise manüel araba kullanmayı yakıştırmışlardır (Gedik, Pehlivanlı Kadayıfçı, Turgut ve Bulut, 2021).

Erkeklerin daha güçlü kabul edildiği toplumlarda erkekler avantajlı konumda yer alsalar da aslında bu durumun dezavantajları da vardır. Çünkü bu toplumlarda erkek olmak; ulu orta ağlayamamak, dilediğince gülememek yani duygularını yaşayamamak demektir. Çoğu durumda söz hakkının olması, karar verme yetkisinin onda olması dolayısı ile aslında toplum tarafından yüklenmiş ağır bir sorumluluk ile yaşamaktadırlar. Kadının çalışıp ev ekonomisine dâhil olmasına izin verilmediği için ailenin ekonomik sorumluluklarını da erkek üstlenmektedir.

3.3.Erbilmişlik

Erbilmişlik (Mansplainig); bir erkeğin bir kadına herhangi bir konuyu aşağılayıcı şekilde açıklaması, kendisinin bir kadından daha iyi bileceğini düşünerek bunu davranışları ve konuşmaları ile karşı tarafa hissettirmesi anlamına gelmektedir. Man (erkek) ve Explaining (açıklamak) kelimelerinin birleşmesiyle oluşmuştur (Bridges, 2017, 94). New York Times tarafından 2010 yılının sözcüğü olarak seçilmiş, 2018’de Oxford İngilizce Sözlüğü’ne girmiş ve 2012’de ana akım siyasal gazeteciliğe girmiştir (Solnit, 2014a).Türkçe sözlüğe ise erbilmişlik olarak geçmekte ve konuşma dilinde ‘açıklama’ olarak kullanılmaktadır.

Rebecca Solnit’in 2008’ de yayınlanan “Bana Bir Şeyleri Açıklayan Adamlar” makalesi ile gündeme dâhil olmuştur. Rebecca Solnit makalesinde direkt bu ifadeyi kullanmamış olmasına rağmen makalede anlattığı olay okuyucularına bu ifadeyi çağrıştırmıştır. Genelde erkeğin bir şeyi kibirli, kendinden emin bir şekilde ve gerek yokken, sorulmamışken açıklaması anlamında kullanılmaktadır. Solnit’e (2014b) göre; sizi susturan veya tehdit eden kişi bir yakınınız da olabilir günlük hayatınızda karşılaştığınız herhangi biri de olabilir ve susturma bir müddet sonra tehdit etme ve öldürme ile sonuçlanabilmektedir. Erbilmişliğe sol görüşlü kadınların daha çok uğradığı, sağ görüşlü erkeklerin ise daha çok erbilmişlik uyguladığı düşünülmektedir (Koc-Michalska ve diğ., 2019: 11).

Bir durumu veya bir duyguyu; karşılayabilecek kelimeler, kavramlar yoksa anlatamazsınız. Kavramların nasıl karşılık bulduğu, nasıl açıklandığı davranış üzerinde etkili olabilmekte. Çünkü dil güçtür. Erbilmişlik de herkesin yaşadığı fakat ifade edemediği bir durumdu, bu nedenle kavram çok hızlı yayılmıştır. Kavramlar karşılık bulamazsa yaşanan sorunlar da çözülemeyecektir. Erbilmişlik ve diğer -sözlüğe sonradan eklenen- sözcükleri keşfetmek, sorunu duyurmak ve çözüm bulmak için önemlidir (Solnit, 2014b).

Solnit vesilesiyle tanınan Mansplaining kavramı; Solnit de dâhil pek çok kadının yaşadığı küçümseyici, aşağılayıcı bir durumdur. Solnit pek çok kitabı olan bir yazardır. Katıldığı partide karşılaştığı bir erkek ile sohbet ederler ve o kişi kibirli bir tavırla bir kitaptan övgüyle bahseder, kitabın konusu hakkında sohbet ederken Solnit ve arkadaşına açıklamalarda bulunur fakat bu kitabı Solnit’in yazmış olabileceğini düşünmez. Çünkü kitap bilimsel bir konuda yazılmış ve bilimsel

konular kadın ile bağdaştırılamamaktadır. Solnit yaşadığı bu durumu bir makale olarak kaleme alır. Daha sonra manspainig kavramı internet sitelerinde çok fazla kullanılarak ön plana çıkar. Solnit bu konuyu daha sonraki çalışmalarında da ele almıştır ve kitaplarını, makalelerini yazarken özellikle kendi yaşantısından, anılarından yola çıkmıştır.

Solnit, 'Erkekler Bana Bir Şeyler Açıklıyor (Men Explain Things To Me)' çalışmasını; genç kadınların küçümsenmelerinin, kendi başarısızlıklarından kaynaklanmadığını anlatabilmek için kaleme almıştır. Çalışmasını paylaştığı mecrada(internet sitesi) bazı erkek okuyucular, Solnit'in özel hayatı ve duyguları hakkında eleştirel bir tutum sergileyerek ona öğütler vermişlerdir (büyülenerek) ve erbilmişliğe uğramasının nedeninin yine kendi hatası ve eksikliği olduğuna dair suçlamalar yapmışlardır. Bu olanlardan bahsetmeye başladığında, yani; erkekler tarafından doğrusunu bildiği konularda bile yanıldığını ima eden açıklamalar ile karşılaştığını ve konunun uzmanı olduğunu kabul etmediklerini belirttiğinde; durumu abarttığını ve bunun gerçek dışı olduğunu söylemişlerdir (Solnit, 2014a).

Erbilmişlik nedeniyle pek çok kadın susturulup sessizliğe hapsedilmekte; eğitim, iş ve tüm sosyal hayatında engellenmekte ve ötekileştirilmektedir. Bu nedenle erbilmişlik üzerine yapılan ve yapılacak olan çalışmalar kadınlar için bir dönüm noktası niteliğinde olabilmektedir. Örneklerine toplumda sıkça rastlanıldığı gibi; dergilerde, gazetelerde, televizyon programlarında, radyo programlarında, kitaplarda, reklamlarda, vs. her mecrada gözlemlenebilmektedir. Öyle ki sosyal medyada yayınlanmış erbilmişliği anlatan, bu konu hakkında bilgi veren videolara yapılan yorumlarda bile erbilmişlik örneklerine rastlanmaktadır. Çünkü bazı erkekler, uğradıkları haksızlıklar sonucunda direniş gösteren kadınların bile; bilgisiz, anlayamayan, algılayamayan insanlardan ibaret olduğunu iddia etmektedirler. Yani erbilmişliğe uğrayan kadınlar kendilerini savunurken de tekrar erbilmişliğe maruz kalmaktadırlar.

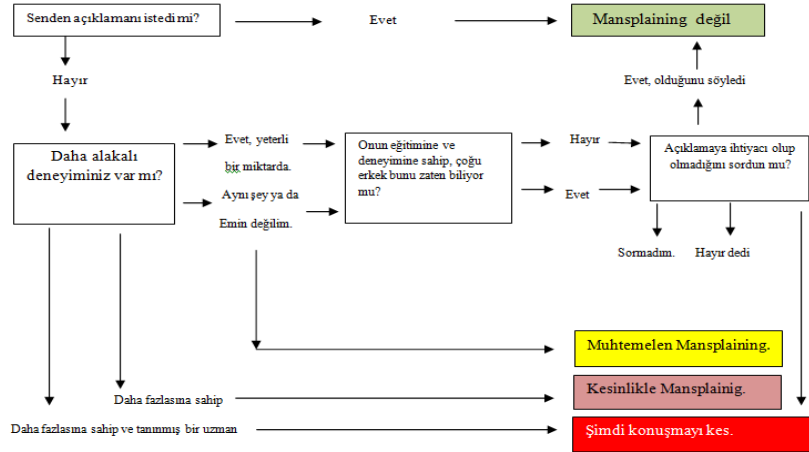
Solnit, bunun tüm erkeklere mal edilemeyeceğini, aşırı güven ve bilgisizlikten kaynaklandığını belirtmiştir. Erkeklerin bu yüksek özgüvenin de ötesinde büyülenme davranışını sergilemeleri; kadınların içine kapanmasına, kendini değersiz hissetmesine ve susmasına neden olmaktadır. Solnit'e göre "şiddet; insanları susturmanın, seslerini ve güvenilirliklerini reddetmenin, onların var olma hakları üzerinde kontrol hakkınızı öne sürmenin bir yoludur." Kadınların toplumun her alanında sembolik ve gerçek şiddete maruz bırakılarak sömükleştirilmeye çalışıldığını; toplumda var olabilmek için her alanda mücadele verdiğini ifade etmiştir. Bu mücadelenin, kadınların da söz sahibi olması ve kendi doğrularını savunabilmesi için bir savaş olduğunu, savaşın kendisi ve diğer kadınlar için hayatı boyunca süreceğini belirtmiştir (Solnit, 2014a).

İsveç'in önde gelen sendikalarından Unionen, erbilmişliğe maruz kalan kadınların arayıp yaşadığı durumu anlatabileceği ve destek alabileceği bir telefon hattı kurmuştur. Cinsiyet eşitliğine dikkat çekmek için hazırlanan bu geçici destek hattına ulaşan kişiler telefondan; sanatçılar, politikacılar, komedyenler gibi tanınmış isimler ile görüşüp onlar ile sorunlarını paylaşıp deneyimlerinden ve görüşlerinden faydalanmışlardır. Uygulama için yaptıkları açıklamada tüm erkekleri ayırmadıklarını, suçlamadıklarını ve bu konunun konuşuldukça farkındalık yaratılıp sorunun iyileştirileceğini belirtmişlerdir (England, 2016).

Goodwin (2018), kadınlara bir şeyleri açıklamak isteyen fakat bunu yaparken erbilmişlik uyguladıklarının düşünülmesinden çekinen erkekler için bir diyagram oluşturmuştur. Eğitimci,

uzman, yönetici vs. statüsünde erkeklerin bir kadına açıklama yapması elbette normaldir. Onun dışında kadın, erkekten fikir istemediyse, erkeğin fikir beyan etmesi yanlıştır. Kişinin yeterliliğine ve aklına güvenilmediği imajı verirken; yardıma, desteğe ihtiyacı olup olmadığını sorarak harekete geçmesi nazik bir davranış olarak görülmektedir.

Mansplaining mi yapıyorum?

Şekil 2: Goodwin'in "Mansplaining mi yapıyorum?" diyagramı, Goodwin (2018)

Bir erkeğin muhatabı olan kadınla konuşurken muhakkak ki birtakım açıklamalarda bulunabilir. Bunun mansplaining olarak adlandırılabilmesi için eril bir ifade ile eril dili kullanarak küçümseyerek bilgisine değer vermediği için açıklamalar yapması gerekmektedir. Bununla birlikte yardım istenmediği, soru sorulmadığı halde bilgilendirme yoluna gidiliyorsa bu mansplainingdir; örneğin erkek yönetici veya öğretmense mansplaining söz konusu değildir. Çünkü muhatabına bir şeyler anlatmak bu iki meslek grubunun görevidir (Goodwin, 2018).

4. MEDYADA SERGİLENEN ERBİLMİŞLİK DAVRANIŞI

Erbilmişlik kavramı sosyal medyada doğmuştur. Rebecca Solnit' in makalesinin yayınlanması üzerine, konuyu destekleyenler sosyal medyada birleşmiş ve #mansplaining kavramının sosyal medyada yayılıp tanınır, bilinir olmasını sağlamışlardır.

Erkeklerin erbilmişlik uyguladığını kabul eden kadınların, mağdur olanların ve genel olarak kadın şiddetine dikkat çekmek isteyen pek çok kişinin sosyal medyada, bir hashtag etrafında birleşmesi elbette ki seslerini duyurmaları için önemli bir aşamaydı ve çok fazla destek almaktaydılar, fakat bir o kadar erkekler tarafından eleştirilmiştir. Erkekler de 2000'lerde #NotAllMen 'Bütün erkekler değil.' hashtagini oluşturarak bütün erkeklerin aynı kefeye koyulmaması gerektiğini dile getirmişlerdir. Bir kadın bu hashtage karşılık olarak #YesAllWomen 'Evet bütün kadınlar.' hashtagini oluşturmuş (Bütün erkekler yapmıyorsa da bütün kadınlar korkuyor demek istenmektedir.) akabinde farklı uluslardan milyonlarca destekçi bu hashtag altında toplanmıştır. Bu iki hashtage, gelişen olaylara bağlı olarak dönem dönem yönelimler artmıştır. Böylece bir dijital aktivizm, sosyal hareket halini almıştır.

Lutzky ve Lawson'a (2019) göre; hashtagler konu hakkında sadece bilgi vermez, tartışma ortamı da yaratabilir. Hashtagteki konuya karşı destek olduğu veya olunmadığı bilgisini vermektedir, Twitter'ın, Retweet yapma özelliği sayesinde hashtagin konusu daha çok kişiye ulaşabilmektedir, bu da tartışmacı sayısının katlanarak arttığını ifade etmektedir ve konudan daha çok kişi haberdar olabilmektedir.

Twitter'ın bu aktivizm gücüne belki de en iyi örnek Hindistan'da yaşanan kitlesel taciz sonucu gelişen durum göstermektedir. Hindistan'da kadınlar yılbaşı kutlaması yaparken kitlesel bir taciz yaşanmıştır, Karnataka Eyaleti İçişleri Bakanı konuya dair yaptığı açıklamada, taciz edildiği için mağdur olan kadınları suçlayarak açıklama yapmıştır ve yapılan tacizi hak ettiklerini ifade etmiştir. Bu durum üzerine Hindistan Feminizm Twitter sayfası, kadınları yaşadıkları taciz deneyimlerini anlatması için #YesAllWomen hashtagini kullanarak birlik olmaya davet etmiştir ve yine erkekler #NotAllMen hashtagi ile savunmaya geçmişlerdir (The Sydney Morning Herald, 2017). Mansplaining ve #NotAllMen' in ortak yanı; ikisinde de kadın başkaldırısına karşı küçümseyici bir savunma politikası izlemek olmuştur. Çünkü bu hashtag altında toplanan tweetlerin çoğu kadınların doğru söylemediğini veya asıl suçun kadınlarda olduğunu iddia etmek amacıyla atılmıştır.

Cinsiyet eşitsizliğini gösteren, manslaining kavramına yakın olan iki kavram vardır; manspreading ve maninterruption. Bu kavramların incelenmesinde de Twitter'ın, özellikle hashtaglerin kullanımı, kullanım amacı ve önemi, toplumsal cinsiyete sunduğu katkı görülmektedir. Bu üç kavram toplumsal cinsiyet için belirgin sorunlar teşkil etmesi açısından benzeşmektedir. Manspreading; erkeklerin toplumsal alanlarda (özellikle toplu taşımada) sergilediği bacakları açarak oturmak oturması diğer insanların oturm hakkına saygısızlık yapmasıdır ve bu davranış bazı ülkelerde yasaklanmıştır. Maninterruption ise müdahale etmek, kadının sözünü kesmek anlamında kullanılan bir kavramdır (Lutzky ve Lawson, 2019).

Yaşanan olaylar sonucu insanlar seslerini sosyal medya mecraları sayesinde duyurabilmiş, yazarlar görüşlerini internet gazete, dergileri ve bloglar ile gösterebilmiştir. Böylece medya, enformasyon alışverişi ve dijital aktivizm bakımından topluma fayda sağlamıştır. Bununla birlikte

kadına yönelik şiddetin medyada yeterince gösterilmediği ya da durumu daha da meşrulaştırdığı da görülebilmektedir. Bazı durumlarda ise geleneksel medyada aktarılamayan habere sosyal medyada ulaşılabilmektedir.

Tüm medya platformlarında cinsiyet eşitsizliğini ve erbilmişliği oldukça sık görmekteyiz. Dizi filmlerde, beyazperde de, açık oturumlarda, eğlence programlarında, reklamlarda, haberlerde karşılaşmaktayız. Kadınların, kendi uzmanlık alanlarında yaptıkları konuşmalar kesilmekte, aşağılayıcı bir üslup ile ‘yanlış düşündükleri, doğrusunu bilmedikleri’ ne dair açıklamalar yapılır ve kendilerince doğru olan dikte edilmeye çalışılır. Bazı eğlence programlarında ise durum daha kötü bir hal alıp kadınlara cinsiyetçi şakalar yapıp aşağılayarak kadın kimliği üzerinden bir güldürü ortamı kurulabilmekte, fiziksel veya psikolojik olarak taciz etmeye kadar varabilmektedir.

4.1. “Gibi” Dizisi Hakkında Bilgiler

Gibi; senaryosunu Aziz Kedi ve Feyyaz Yiğit’in yazdığı, başrollerini Feyyaz Yiğit (Yılmaz), Kıvanç Kılınç (İlkan) ve Ahmet Kürşat Öçalan’ın (Ersoy) paylaştığı, dijital platformda (Exxen) yayınlanan bir komedi dizisidir. Durum komedisi, absürt komedi kategorisinde yer alan dizi, 48. Altın Kelebek Ödülleri’nde En İyi Komedi Dizisi seçilerek ödüle layık görülmüştür. Günlük hayatta yaşanması muhtemel sıradan olayları esprili bir dille seyirciye aktarmaktadırlar. Olaylar; Yılmaz, İlkan ve Ersoy etrafında şekillenmektedir. Bölümler arası bir konu ve karakter bağı yoktur, bölümler ve karakterler birbirinden bağımsız ilerlemektedir. Dizinin karakterleri genel olarak erkeklerden oluşmaktadır.

Yılmaz, İlkan ve Ersoy birbiriyle çok yakın arkadaşlardır. Sürekli bir arada bulunan bu üç arkadaş samimiyetlerinin getirisi olarak sorunlarını birbirleriyle paylaşmakta, sorunlarını birlikte yaşamaktadırlar ve bazen çok küçük, sıradan olayları daha abartılı, içinden çıkılmaz hale getirebilmektedirler. Bu sırada yaşanan çekişmeler ve atışmalarda otorite, güç üstünlüğü kurma çabaları gözlenebilmektedir. Dizinin amacı da herkesin yaşadığı bu durumu seyirci ile paylaşım gündelik diyaloglar içindeki güldürüyü ortaya çıkarabilmektir.

Bu çalışmada erbilmişlik konusu çerçevesinde söylemi analiz etmek için dizinin 1. Sezon-5. Bölümü seçilmiştir. Bu bölümün seçilme nedeni; Yılmaz ve İlkan’ın Hanife karakterine erbilmişlik uyguladığı sahnenin, toplumsal cinsiyet bağlamında bir hegemonik güç gösterisinin açık bir şekilde uygulanması nedeniyle dikkat çekmiş ve sosyal medyada çok fazla izlenmiş, paylaşılmış olmasıdır. Erbilmişliğe dikkat eklemek amacıyla kurgulanmıştır.

4.1.1. “Gibi” Dizisi Deşifre ve Erbilmişlik Analizi

1. Bölüm: (7.24-10.20)

Yılmaz, yoluna çıkan çeteye karşı kendisini koruyan Şefik Bey’in evine gider ve Şefik Bey’in bir güvercin kafesi yaptığını görür. Marangozluk gibi işler genellikle erkekler ile bütünleşmiştir. Gözde, Şefik Bey’in talimatı ile Yılmaz’a tokat atmaktadır. Bir kadından beklenmeyen bir davranış olduğu gerçeğini, Yılmaz’ın şaşırarak “Hanımefendi tarafından bir saldırı gerçekleşeceğini bilsem böyle durur muydum, savunurdum kendimi.” sözlerinden görebilmekteyiz.

2. Bölüm: (10.53- 11.05)

Yılmaz'ın Şefik Bey ve Gözde'ye çay yapip servis ettiği görülmektedir. Evde çay servisi yapmanın kadının yapması gerektiği düşünülen bir davranış olması toplumun, toplumsal cinsiyet rollerine dair kabul görmüş yanlış bir algıdır. Bu sahnede bu düşüncenin dışına çıkmıştır. Bunun yanı sıra çay servisi yaptığı kişilerden birinin kadın olması dikkat çekmektedir.

3.Bölüm: (11.41)

Şefik Bey: “Gözde; Saddam’ın bayan muhafızlarından biriydi.” Muhafızlık, toplum tarafından kadın ile bağdaştırılan bir meslek olmamasına rağmen bu sahnede genellemeler dışına çıktığı görülebilmektedir.

Görsel 1 “Gibi” dizisi

4. Bölüm: (29.20- 33.36)

İlkan, Yılmaz ve Hanife kafede sohbet etmektedir.

İlkan: Abi aşı dediğimiz ne şimdi? Yani biz bir aşının ne olduğu konusunda mutabık olalım önce. Bak ben aşırı tanımlıyorum şimdi sana: Aşı, bir hastalığın belli bir dozda insanın vücuduna verilmesi ve vücudun tanışıklık kazanması değil mi?

Hanife: Bağışıklık. (Tanışıklık kavramını düzeltir.) Görsel 2’de Hanife’nin yüz ifadesi görülmektedir.

İlkan: Tamam bağışıklık... Ama bak işte burada tam bu noktada bilimin cevap veremediği bir şey var. Bak bilim şuna cevap veremiyor: Ben aşısını olduğum hastalığa hayatım boyunca hiç yakalanmayacaksam mesela bana şimdi niye durduk yere o hastalığı veriyorsun?

Hanife: Yani şimdi o hastalık olmuyor ki... Vücut antikor üretsün diye küçük zayıf bir doz veriliyor sadece.

İlkan: Vücuda antikor üretsün diye mi yoksa birileri kar etsin diye mi?

Hanife: Ayh! Gerçekten bunları seninle tartışmayacağım.

İlkan: Ya abi öyle tartışmak kolay değil. Çünkü ciddi bir iş tartışmak argümanımlla geliyorum ben, sen de geleceksin. Hadi sen yap bana. Aşı nedir mesela sence? Basit bir tarifini yap aşının.

Hanife: Şimdi yani... Öncelikle hangi hastalık? Mikrop mu, bakteri mi? hangi antijen? Stabilizörü nedir? Yani ben öyle kafama göre yemek tarifi verir gibi sana aşı tarifi veremem ki.

İlkan: İşte öyle olmuyor bu işler demek ki. Değil mi kolay değil o işler yani Yılmaz, öyle değil mi? ne diyorsun?

Yılmaz: Yani şimdi şöyle... Hayatım senin adın neydi ya, Buse miydi senin adın?

Hanife: Hanife.

Yılmaz: Hım. Şimdi Hanifeciğim ben sana durumu senin anlayacağın şekilde bir özetlemeye çalışacağım. Vücudumuzda 38 merkez bulunur Hanifeciğim. Bunlardan altısı fiziksel merkezlerdir. Bir tanesi joker merkezdir, normalde 37 merkez+1 olarak şey yapılır. 37 merkez beşi fizikselse bunların el merkezi, kol merkezi diz merkezi, sırt merkezi diye gider şimdi çok uzun sayamayacağım yani. 32 merkezde spritüel dediğimiz merkezleridir. Ki bu vücudumuzun iç duyum kuytularında biriken fazla enerji ile vücudu büyük bir iş merkezi olarak düşün ve yönetim kadrosuna yerleştir bu üç kuytu üç duyum sınırlarını (...)Şimdi bunu bilim biliyor. Sen bilmezsin (İlkan'a bakarak), sen bilmezsin (Hanife'ye bakarak), ben bilmem; ben bilirim de... Hadi ben de bilmem ama bilim biliyor bunu. Anlatabildim mi? Neden kimseye söylenmiyor bu? Ruhsal bütünlüğünü oluşturmandan korkuyorlar çünkü Buseciğim. (...) o kadar derin ve karışık mevzular ki ben de şimdi size nasıl toparlayacağımı anladım. Bu noktalara gelmiş, bu konulara uyanmış, kendisini düşünsel manada birkaç adım ileriye taşımış bir insanı da aşya ikna etmek birazcık zor oluyor yani, anlatabildim mi? o yüzden Buseciğim benim sana tavsiyem iyice okuman lazım, iyice yani. Anlatabiliyor muyum? İyice oku. Senin gibi genç bir kızın böyle bilgisiz kalması hiç olacak iş değil yani...

Hanife: Evet... Evet. Senin eğitim neydi affedersin?

Yılmaz: Ben lise... Ama işim gereği dünyayı gezip dolaşmış birisiyim, insan sarrafıyım. Hayat üniversitesini de iki kere bitirdim diyebilirim. Asıl senin eğitim durumun ne cimcime?

Hanife: Mikrobiyologum ben. Cambridge mezunuyum.

Yılmaz: Ben diyeceğimi dedim neyse yani, oku yani. İyice oku. Hadi ben kaçır.

Dizide yer yer cinsiyet rollerinin dışına çıktığı görülmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri algısının görülebildiği birkaç durum vardır: Şefik Bey'in güvercin kafesi yapıyor olması, Yılmaz'ı akşam yolda dövenlerin erkek olması gibi... Dizi boyunca bir kez cinsiyetçi küfür ile karşılaşmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliğini bozan tek durum Hanife'ye erbilmişlik yapıldığı sahnedir. Çalışmanın "Erbilmişlik uygulanmıştır." varsayımı da doğrulanmıştır. Bir diğer varsayımı olan erkeklerin kendinden daha güçsüz gördüğü erkeklere erbilmişlik uygulaması tam olarak doğrulanamasa da İlkan ve Yılmaz'ın birbirine büyülenerek, kibirli bir ifade ile bilgiçlik tasladığı görülebilmektedir. 29.20- 33.36 sekansları arasında yer alan sahnede İlkan ve Yılmaz'ın, kendinden emin ve muhatabını küçümseyen yüz ifadesi ile açıklamalar yaptığı görülmektedir. Aşı hakkında kendilerinden emin bir şekilde açıklamalar yaptıkları kişinin bir kadın mikrobiyolog olması erbilmişliği örneklemektedir. Bu durumda dikkat edilmesi gereken bazı noktalar mevcuttur: Açıklayıcılar erkektir, muhatapları kadındır, açıklayıcılar muhatap oldukları kişiden daha düşük eğitim seviyesine sahiptirler ve açıklanan konu kadının uzmanlık alanıdır. Şüphesiz ki konu hakkında açıklayıcılardan daha çok bilgiye sahiptir. Yılmaz'ın, Hanife'nin adını sürekli unutup Buse demesi, bununla birlikte küçültme eki kullanarak Buseciğim, cici kız ve hayatım diye hitap etmesi kadını önemsizleştirmektedir ve küçük görüldüğünün bir göstergesidir. Beden dili ve ses tonuyla da bunu desteklemektedir. Sık sık "Anlatabildim mi?", "Senin anlayacağın şekilde

anlatayım.” gibi ifadeler kullanması, muhatabının anlama kapasitesinin düşük olduğunu düşündüğünü göstermektedir.

4.2. “Tarihin Arka Odası” Programı Hakkında Bilgiler

Tarihin Arka Odası programı; moderatörlüğünü Murat Bardakçı’ nın üstlendiği uzun soluklu bir tarih programıdır. Erhan Afyoncu ile birlikte pek çok katılımcı zamanla programa dâhil olmuştur. Kültür-sanat ve tarih kategorisinde yer alan programda tarih ile birlikte edebiyat, müzik, siyaset gibi pek çok alana yer verilmekteydi, kitap tanıtımları yapılmakta ve yer yer enstrümanlar eşliğinde şarkılar söylenmekteydi. Program; Kanal 1, Habertürk Tv ve TRT 1kanallarında yayınlanmıştır.

Tarihin Arka Odası programınının 30 Ocak 2010’da yayımlanan bölümü, erbilmişlik iddialarıyla sosyal medyada yer aldığı için incelenmiştir. Programın videolarına; YouTube ‘Tarihin Arka Odası’ kanalından ulaşılmıştır. Erbilmişlik ile gündeme gelen bu bölümünde, Pelin Batu, Fatih Altaylı ve Erhan Afyoncu konuktur. Pelin Batu Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü mezunudur. Aynı zamanda müzik ve tiyatro, felsefe, edebiyat eğitimleri de almıştır. Yüksek lisans ve doktora eğitimini Boğaziçi Üniversitesi Batı Dilleri ve Edebiyatı bölümünde tamamlamıştır. Murat Bardakçı, Ankara Üniversitesi Ekonomi Bölümünden mezun olmuştur ve ilgi alanı tarihtir. Erhan Afyoncu, Marmara Üniversitesi Tarih Bölümünden mezun olarak bu alanda akademisyenlik yapmaktadır. Erbilmişlik bağlamında bir analiz yaparken statüler, alınan eğitimler önemli ve belirleyici olmaktadır.

4.2.1. “Tarihin Arka Odası” Programı Deşifre ve Erbilmişlik Analizi

Deşifrede isimlerin baş harfleri ile kısaltmalar kullanılmıştır.

Fatih Altaylı: F.A.

Murat Bardakçı: M.B.

Pelin Batu: P.B.

Erhan Afyoncu: E.A. olarak kısaltılmıştır. Görsel 3’te sohbet ortamları görülmektedir.

Görsel 2: " Tarihin Arka Odası" programı

1. Bölüm: (16.16- 16.53)

F.A. : Bu Batman'da şey var ya tangoya karşı bir hareket başlatmışlar Mustazaf-Der, aradım onları konuştum dediler ki şeyden dolayı başlattık; Murat Bardakçı ile Pelin Hanım'ı tango yaparken gördük ve bunun kadın haklarına aykırı olduğunu düşündük. Kızcağızın beli kırılıyordu eğer bizim Batman'da da bu olursa kadınlar tarlada marlada bize yardım ediyorlar, edemezler dedi. (...) Kızcağız ölüyordu.

Fatih Altaylı, Pelin Batu ve Murat Bardakçı'nın önceki bir bölümde tango yapmasını esprili bir dille hatırlatmaktadır. Bu hatırlatma sırasında birkaç kez "kızcağız" ibaresini kullandığı görülmüştür. Ve kadınların tarla işlerinde erkeklere yardım ettikleri vurgulanmıştır.

2. Bölüm: (30.54-32.02)

F.A. : Sakallarını siyaha boyatsa en az on yaş gençleşir.

M.B. : Doğru. O yüzden sakalımı kesmiyorum çocuk gibi oluyorum.

F.A. : Gel şunu boyayalım bir daha öyle programa çık.

P.B. : Bence mavi renge boyayalım.

M.B. : Siz kurbanım olacak mısınız? Ben mavi sakal olurum da...

P.B. : Odaya girmem ama.

F.A. : Mavi sakal olursa biraz senin açından tehlikeli olur bizim açımızdan olmaz da... Sonra sen, Ayşegül, benim Gülay falan, hepsini keser koyar bir tarafa bu. Zaten kadınlara olan yaklaşım tarzı belli.

P.B. : Ya bana o kadar sık geliyor ki... Murat Bey' e nasıl tahammül ediyorsunuz, ne kadar ters bir adam o, ne kadar kadın düşmanı oysa bence kadın düşmanı değil sadece...

M.B. : Kadın düşmanı değilim canım sadece cehaleti şey yapamıyorum o kadar.

P.B. : İlber hoca ile sizin ikiniz kadınlar cahildir der ya...

M.B. : Cahil... Efendim sahtekâr değiliz. Cahiline cahil de yani âlim mi dersiniz?

E.A. : Genelleme yapma...

P.B. : Öyle de yapıyorlar...

M.B. : Şu kitabımı çalan hanıma ne kadar büyük âlim ne araştırma yapmış mı diyeceğim hırsız diyeceğim.

P.B. : Ona öyle de... Bazen genelleme yapıyorsunuz ikiniz de.

Diyalogda Murat Bardakçı'ya Mavi Sakal benzetmesi yapılmıştır. Mavi Sakal; evlendiği kadınları öldürüp şatosundaki gizli ve kilitli bir odada saklayan bir hikâye kahramanıdır. Murat Bardakçı'nın Mavi Sakal'a benzetilme yönü ise kadınlara karşı olan önyargısıdır. Konuşmanın ilerleyen kısmında kadınların cahil olduğunu ifade ederek bir genelleme yapmıştır.

3. Bölüm: (1.09.53- 1.13.00)

Murat Bardakçı, Fransızların törenlere olan ilgisi hakkında bir konuşma yaparken Pelin Batu bu konuya bir örnek vermek isteğini belirterek sohbete dâhil olmaya çalışır fakat Murat Bardakçı moderatörlük yapar ve o konuya girilmemesini söyler. Pelin Batu'nun sözünün kesilmesi üzerine Fatih Altaylı konuya dâhil olur.

P.B. : O törenlerle ilgili...

M.B. : Törenlere girmeyelim şimdi.

F.A. : Bak Murat, ben bu programa dikkat ediyorum, sürekli seyrediyorum... Şimdi şunu söyleyeyim bu programın seyredilmesinin iki tane temel nedeni var: birincisi vermiş olduğunuz

bilgiler, bu küçük neden; ikinci önemli neden: Pelin Hanım. Pelin Hanım'ın hayranları bu programı seyrettiği için seyrediliyorsunuz. Bırakınız konuşsun, ekranda görülsün, reytinginiz yükselsin.

P.B. : Sizi öpebilir miyim?

F.A. : Rica ediyorum, yapmayın, hayır.

M.B. : Şimdi bak ne dediler? Tören meselesi dediler, bir örnek vereyim.

P.B. : A ben verecektim ama.

M.B. : Çok önemli. Çok önemli bir âlim vardı... (Elini kaldırarak durdurur ve kendi sözüne devam eder.)

F.A. : Sus, sus, sen kibar birisin. Osmanlı hanedanını temsil ediyorsun, sadrazamsın, en azından vakanüvissin.

P.B. : Tamam ben alıştım artık. Örneğini versin, sonra ben vereyim.

M.B. : Cemalettin Server Revnakoğlu çok önemli bir tasavvuf tarihi uzmanıydı. Ve çok önemli bir koleksiyoncuymuştu. 70'lerde vefat ettiği vakit koleksiyonu kayboldu. (...) Cemalettin Server Revnakoğlu'nun özelliği şudur: bilgisi ölçüsünde eser vermemiştir. Bir iki makalesi vardır. Nasıl yazıyor? Eee konumuz Yeni Kapı Mevlevihanesi, deyince yeni kapıdaki Ahmet efendinin fırınına hatırlarım. O fırında bir ekmek çıkardı; halis buğdaydan. Buğday deyince... o Bulgaristan'da bir zamanlar bilmem ne bölgesinde tarla vardı, yav tarla deyince geçen gün benim yanımda çalışan Hüseyin Efendi'nin...

P.B. : Konudan konuya atlamayı özetliyor bu ama ben konudan konuya atlamıyordum.

M.B. : Nevşehir deyince aklıma geldi oranın mısırları çok güzeldir, mısır nasıl haşlanır? Yeni Kapı Mevlevihanesi'nin tarihinden mısır haşlamasına gelirdi.

P.B. : Ben bunu yapmayacaktım ama.

F.A. : Bir dakika söyleyeceğini söylesin en azından ben buradayken kibar davranın insanlara. Ben gidince kabalığınızı zaten yeterince yapıyorsunuz.

E.A. : Estağfurullah.

F.A. : Yok yok, sen de yapıyorsun. Artık azaldı ama.

P.B. : Devlet törenleriyle ilgili ve yeni gömmeler ve Fransızların bu konuyu çok sevmesiyle ilgili bir buçuk, iki hafta önce acayip bir skandal patladı. O da şudur: Sarkozy denilen şahıs, Camus' a büyük bir devlet töreni yapıp Camus' u o malum bütün yazarların olduğu...

E.A. : Bize ne?

M.B. : Size ne? (Pelin Batu'ya)

P.B. : Ne demek size ne?

M.B. : Siz Fransız değilsiniz ki...

P.B. : Ama en sevdiğim yazarlardan bir tanesi, adam varoluşçu felsefenin simgesi...

M.B. : Saçma bir şeydir o. Bir Veba'sı güzeldir, o kadar.

Murat Bardakçı, Pelin Batu' ya konuya dair örnek vermesine müsaade etmeyerek konuya dâhil olmasını engeller. Fatih Altaylı ise yapılan kabalıktan bahsederek Murat Bardakçı ve Erhan Afyoncu'yu esprili bir ifadeyle eleştirmektedir. Söz hakkı aldığı anda anlattığı durum karşısında "Bize ne, Size ne" gibi küçümseyen tepkilerle karşı karşıya kalmış ve mansplaininge uğramıştır. Daha geniş bir açıklamayla; Pelin Batu, edebiyat ve tarih alanlarında uzmanlık sahibi biri olarak konuya dünyaca tanınan Fransız bir yazar ve filozof olan Albert Camus'u örnek vermiştir ama karşılığında küçümser ifadeyle "Size ne? Siz Fransız değilsiniz ki." Tepkisiyle karşılaşmıştır. Son konuşma satırında ise Pelin Batu' nun beğendiğini ifade ettiği yazar hakkında "Saçma bir şeydir o."

ifadesini kullanarak yine bir ‘adam açıklama’, ‘büyüklenme’ diye Türkçe’ye geçen mansplaining örneği sergilenmiştir.

4. Bölüm: (1.13.20 -1.14.10)

Pelin Batu Mehmet Rauf’a ait Bir Zambak Öyküsü adlı eseri dün okuduğundan bahsederken Murat Bardakçı, Pelin Batu’ya eserin edepsiz bir eser olduğunu ileri sürerek “Böyle kitaplar okumayın.” ifadesini kullanmıştır.

5. Bölüm: (1.24.12-1.24.39)

Kitap tanıtımı yaparken Adile Koçak’ın yemek kitabını görmekte ve “Hanımların böyle kitaplar yazmaları çok güzel” demektedir. Erhan Afyoncu ise konuşmanın devamında “Enteresan bir şey, Türkiye’ de ki ilk namaz hocasını yazan da bir kadın.” demektedir. Burada Murat Bardakçı’nın Yemek işi ile kadınları bağdaştırdığı anlaşılmaktadır. Erhan Afyoncu’nun ifadesinden ise dini uzmanlıkları veya uğraşları erkekler ile bağdaştırdığı anlaşılmaktadır; aksi takdir de Türkiye’de ki ilk namaz hocasını yazanın bir kadın olması enteresan kabul edilecek bir bilgi değildir.

6. Bölüm: (1.50.19- 1.51.45)

Murat Bardakçı Türk müziğinin yasaklandığı dönemden bahsederken İstanbul Üniversitesi Konservatuvarı’nda diploması hiçbir yerde geçmeyecek şekilde öğrenci alımı yapıldığından bahsedilirken “...erkekler de bir yerde kullanamazlar, kızlar da bir yerde kullanamazlar...” diyerek öğrencilerden kız ve erkek olarak ayrı ayrı belirtme gereği duymuştur.

7. Bölüm: (2.46.16-2.55.08)

Murat Bardakçı ve Yaprak Sayar, Türk sanat müziği eserleri seslendirmektedir. Konuklar da dinlemekte. Dinleti sonrası Pelin Batu “Ben kendi müziklerimi getirdim.” demesiyle birlikte Murat Bardakçı ve Erhan Afyoncu küçümseyici, alaycı ve umursamaz bir tavır sergilemektedirler ve bu tarz ifadeleri de uzun bir süre dile getirirler:

P.B. : Ben kendi müziklerimi getirdim.

E.A. : Yani sen bunları bana çalarak işkence ediyorsun diyor, ben kendi müziğimi dinleyeceğim artık diyor.

P.B. : Hiç ağzıma laf sokma, işkence demiyorum. Özellikle sadece bu günde Avrupalıların buraya bakış açısını konuşuyorsak ben de Batıdan bazı müzikler getireyim dedim. Arada sırada renk olması güzeldir diye düşünüyorum.

(...)

M.B. : Ne müziği o?

P.B. : Benim çok sevdiğim bir grup.

M.B. : Klasik mi?

P.B. : Rock.

M.B. : Tarih programında rock(!)

P.B. : Evet rock. İlle de tarih programında eski parçalar mı olması gerekiyor?

(...)

E.A. : Ya biz gidelim gelelim sonra.

M.B. : Bir ara versek arada dinleseniz siz onu?

E.A. : Bari seyircilerimiz dinlemesin.

P.B. : Seyircilerimiz belki çok zevk alacaklar? Daha dinlemeden niye önyargılı davranıyorsunuz?

M.B. : Pelin Hanım'ın arzusu üzerine biz tahammül ediyoruz bu azaba, sizden de tahammül etmenizi rica edeceğiz? Rock müziği dinleyecekmişiz, cıstır cıstır mı?

Seyircileri de olumsuzluğa teşvik ettikleri ihtimali yüksek ihtimaldir ki seyircilerin olumsuz mesajlarını okumaya başlamıştır. Ve müzik çalarken de sohbet edip alay ederler. Pelin Batu bu süreçte mütevazı bir tavır sergiler. Şarkı bittikten sonra:

M.B. : Kötü ötesi...

E.A. : Pelin Hanım sizin bu müzik dediğiniz şeye biz gürültü diyoruz.

M.B. : Hem şükür duası ettim hem Allah kurtarsın dedim sizi bu zevkten.(...) Bu müziği size hiç yakıştıramıyorum. (...) Efendim cümlemize geçmiş olsun Allah tekrarından korusun.

E.A. : Evet. Timur'dan sonra ikinci felaket. (...) Aradan sonra başladıkta sonra bir CD çal da kulaklarımız temizlensin.

P.B. : Ben bir şeycikler söylemeyeceğim. Onun devamı da var da söylemeyeceğim.

Diyalogda görülmektedir ki; Pelin Batu'nun sadece çaldığı müziğe değil aynı zamanda müzik zevkine de olumsuz eleştiriler yapılmaktadır.

8.Bölüm: (3.56.14-4.01.48)

P.B. : Bunlar önemli çünkü hakikaten biz hep tarihten bahsederken savaşlardan, yenilgilerden, zaferlerden bahsediyoruz ama bir de sosyal tarih diye bir şey var. Ve sosyal tarih... (Bu esnada sözü kesilmektedir.)

E.A. : Sosyal tarih diye bir şey yoktur.

M.B. :Öyle bir şey yoktur.

P.B. : Nasıl yoktur?

P.B. : İnanamıyorum size yani... İkiniz de aynı zamanda bana yüklenmeyin, sırayla gelin.

M.B. : Estağfurullah.(Gülerek)

M.B. : Sosyal tarih yoktur. O sonradan okuma yazma özürülerinin uydurduğu bir şeydir.

P.B. : O zaman size göre Bir Gezginin Not Defteri... (Sözü kesilmekte.)

M.B. : O sosyal tarih değil ki, o tarih. Kaynak o, belge o.

P.B. : O zaman isimde burada sorun yaşıyoruz. Çünkü benim sosyal tarih dediğim; vakanüvislerin ya da diplomatların vs. yazdığının ötesinde bir de mesela şu kahvehanede şu olmuştur...

M.B. ve E.A. : Vakanüvisde de var o.

P.B. : Ama benim dediğim tamimiyle sosyal hayatla ilgili.

E.A. : Toplum yazacak yani, devleti yazmayacak, savaşı yazmayacak...

M.B. : Tarih o, sosyal tarih o değildir.

P.B. :Ya niye kelimelere saldırıyorsunuz? Belki de siz bir moda karşı çıkıyorsunuz... Çünkü evet bir moda var, bazı modalarda içi boş...

M.B. : Moda yok efendim bir cehalet var.

E.A. : Hah. Çok güzel...

M.B. :Tarih belgeyle yazılır; rüyayla, hayalle, temenniyle, kalpten geçenle, bilmem neyle yazılmaz.

P.B. : Takdir edersiniz ki ben de buna katılıyorum. Benim bahsettiğim de belgelere dayalı

E.A. :E sen devletin değil de toplumun tarihini mi öne çıkaralım diyorsun?

P.B. : Öne çıkaralım demiyorum, o da var ondan da bahsedelim diyorum. Dolayısıyla Osmanlı'ya Avrupalının bakış açısı deyince ben bugün... (E.A. sözünü kesmeye çalışmaktadır.)

P.B. : Bir dakika Erhan kesme lütfen cümlemi bir kere olsun bitireyim.

E.A. :Tamam bitir.

P.B. : Bugünün programa hazırlanmak için gerçekten inanmazsınız, bin tane kaynağa baktım. Kaynakların pek çoğunda özellikle Avrupalı 15.16. 17. yüzyılda...

E.A. :Bin tane kaynağa nasıl bakıyorsun ya bir haftada? Günde 150 tane kitap okuman gerekir.

P.B. : Haftada dört beş tane kitap okuyorum bu program için dört beş tane kitaptan da pek çok kaynağın ismi çıkıyor. Kaynaklara ve kaynakların gönderilerine bakıyorum. (...)Lütfen bitireyim cümlemi ondan sonra, kesmeyin beni.

Pelin Batu konunun anlaşılması için bir yazardan ve bu yazarın eserlerinde sosyal tarihe dair anlatılmış şeylerden bahsetmektedir. Fakat iki kişi karşılıklı olarak konuşmakta ve Pelin Batu'nun sözünü kesmektedirler ya da söylediği şeylerin telaffuzlarını düzeltmeye çalışmaktadırlar:

E.A. : Bu insanlar acıkırlar, yemek yerler.

P.B. : Aynı şekilde benim malum konum edebiyat. Edebiyatta doktora yapıyorum. Edebiyatta...

M.B. : İyi de bu sosyal tarih edebiyat değil ki.

P.B. : Sosyal tarihin içinde edebiyatta vardır. Çünkü mesela örnek ben hep bunu söylüyorum... (M.B. sözünü kesmektedir.)

M.B. : Edebiyat tarihin içindedir Pelin Hanım.

P.B. : Lütfen Murat Bey, Allah aşkına beni kesmeyin. Lütfen kesmeyin, bitireyim sonra siz...

M.B. : Yanlış söylüyorsunuz.

P.B. : Yanlış söylemiyorum. Hayır, siz benim cümleme karşı çıkıyorsunuz ama aslında aynı şeyi söylüyorsunuz. Ben demiyorum...

M.B. : Hayır.

P.B. : Sosyal tarih dediğim benim sadece savaş alanları vs değil; günlük hayatın tarihinden bahsediyorum. Ve bunlarda sonuçta dokümanlara, belgelere dayanır.

M.B. : Pelin Hanım senelerdir bunu yazıp çiziyorum ben; günlük hayatı incelememiz lazım. Sosyal tarih bu değildir. Sosyal tarih sonradan Fransa'nın uydurduğu bir şeydir.

M.B. : Nefret ettiğim bir ismi söylüyorsunuz.

E.A. : Evet. O zaman biz şimdi asosyal tarihçi mi oluyoruz?

P.B. : Siz şu anda saçma sapan bir cümleye takıldınız. Ama aynı şeyi söylüyoruz.

M.B. :Estağfurullah cümleyi siz söylediniz.

Erhan Afyoncu sürekli araya girmeye çalışmaktadır ve Pelin Batu dayanamayıp sesini yükseltir.

P.B. : Ya bir saniye Allah aşkına gerçekten delirtiyorsunuz beni ama ya. Hakikaten hoşunuza gidiyor benim sinirlenmem galiba, hayır hoş bir şey değil. Burada size bin tane kaynak örnek verebilirim ve bence çok zevkli şeyler bunlar. Çünkü sonuç itibarıyla Osmanlıya bakış açısı sadece sizin sürekli bahsettiğiniz şu tarihte şu savaşı kaybettik ya da kazandık değil.

M.B. :Olmayan bir şeyi söylemiyoruz ki.

(...)

P.B. : Boşu boşuna konuşuyorum gerçekten. Çünkü siz zevk alıyorsunuz beni sinirlendirmekten.

E.A. : Ya zevk değil, bak bu seninle ilgili bir şey değil. Ben sana anlatayım...

P.B. : Ben sana anlatayım? Daha tavırda böyle ukala, yukarıdan bakan bir şey var. Anlatmana gerek yok. Çünkü ben biliyorum. Sizin bu Batı, özellikle Fransız ekolüne karşı obsesif bir şekilde saldırmanız ve Türk haricinde... Batılılar tarih yapamaz önyargısı...

(...)

Sonradan Erhan Afyoncu'nun, tarihçilerin sosyal tarih yazma hevesi ile siyasi tarihi boşlamalarından dolayı sosyal tarih kavramına tepkili olduğu anlaşılmaktadır. Pelin Batu'nun tarihteki sosyal hayatların da anlatılması gerektiğini belirtmeye çalışırken sosyal tarih kavramını kullanması tartışmaya zemin hazırlamıştır. Pelin Batu sinirlendikçe Murat Bardakçı ve Erhan Afyoncu alaycı bir ifade ile gülmekte ve sürekli kendi düşüncelerinin doğru olduğunu lanse etmeye çalışmışlardır. Bu durumda, Pelin Batu'nun tarih eğitimi aldığı ve tarih araştırmacısı olduğu detayı göz önünde bulundurulursa tarih alanında bilgisini sunmasına saygı gösterilmemesi ve düşüncesine değer verilmemesi mansplaininge maruz kaldığını göstermektedir. Bir diğer önemli göstergesi de şudur: Erhan Afyoncu, Pelin Batu'ya "Ben sana anlatayım..." ifadesini kullanması aslında kendisinin bildiğini, Pelin Batu'nun bilmediğini kabul ederek ona doğrusunu anlatma girişiminde bulunmasıdır. Sözlerle ifadenin yanı sıra beden dili, jest ve mimiklerle de Pelin Batu'yu dikkate almadıkları görülmektedir. Sonuç itibarıyla aynı şeyleri düşünüyor oldukları bir konu hakkında durumun kelimelerde ifade ediliş tarzına takıldıkları için anlaşamazlık yaşanmıştır.

Murat Bardakçı'nın birkaç defa tarih alanında akademisyen olan Erhan Afyoncu'ya da tarihi konularda düzeltmeler yaptığı, sözünü kestiği gözlemlenmiştir.

4.3. Habertürk Ana Haber Bülteni "Fransa'da Sokaklar Alev Alev" Canlı Yayını Hakkında Bilgiler

Habertürk kanalının 30 Haziran 2023'te, Mehmet Akif Ersoy' un sunduğu Ana Haber yayınında haber başlıklarından biri de "Fransa'da Sokaklar Alev Alev" idi. Haberin içeriğinde Fransa Nanterre'de yaşanan olaylar farklı boyutlarıyla ele alınarak anlatılmaktaydı.

27 Haziran 2023'te, Cezayir Fas kökenli 17 yaşındaki Nahel, trafikte polisin dur ihtarına uymayarak ilerlediği gerekçesiyle polisin ateş açması sonucunda kaza yaparak hayatını kaybetmiştir. Bu olay neticesinde polis tutuklanmıştır ve ülke halkı yaşanan olayı protesto etmek için ayaklanmıştır. Yaşanan olayları konuşmak için, Fransa'da yaşayan Sosyolog-Yazar-Akademisyen Dr. Deniz Bağrıaçık ve Avukat Kerim Üster canlı yayına konuk olmuşlardır, yerinde bizzat gözlemledikleri ülke gündemine dair analizlerini paylaşmışlardır.

Haber YouTube'den paylaşılan haber kaydından izlenip 0:00-49:10 arası kalan bölüm incelenmiştir.

Görsel 3: Canlı yayında mansplainingin yaşandığı an

Dr. Deniz Bağrıaçık ortaokul öğrenimini Sainte Pulcherie Fransız Ortaokulu'nda, lise öğrenimini ise Saint Benoit Fransız Lisesi'nde görmüştür. Galatasaray Üniversitesi'nde Sosyoloji alanında aldığı lisans eğitiminin ardından Cenevre Üniversitesi'nde Ekonomi ve Çalışma Sosyolojisi alanında yüksek lisans yapmıştır. Fransa'da çeşitli sosyal faaliyetlerde ve projelerde yer almıştır. En önemli çalışmalarından biri Paris'te 2019'da başlattığı MAISHA sosyal destek projesidir. Yüksek öğretim kurumunda eğitim vermektedir.

Kerim Mehmet Üster, Paris- Nanterre Üniversitesi Hukuk alanında lisans eğitimi almıştır ve Cenevre Enstitüsü'nde Uluslararası Kalkınma Çalışmaları ve Uluslararası Hukuk alanında yüksek lisans yapmıştır. Londra Ekonomi ve Siyaset Bilimi bölümünde öğrenim görmüştür. Paris-Sarbonne Üniversitesi'nde İş Hukuku alanında yüksek lisans eğitimi almıştır. Profesyonel avukat olarak Paris Barosuna kayıtlıdır. Avukatlık mesleğini icra etmektedir.

Görüldüğü üzere iki konunun uzmanlık alanları farklıdır. Biri sosyoloji alanında uzmandan diğeri hukuk alanında uzmandır. Bu nedenle branş bazında bir kademe değerlendirmesi yapmak mümkün değildir. Farklı alanlarda görev yapan eşit bireyler olarak tanımlanabilmektedir. Yani; Kerim Mehmet Üster'in Dr. Deniz Bağrıaçık' a karşı bir üstünlüğü yoktur. İki konuğunda ortak özelliği Fransa'da yaşıyor olmaları ve Fransa'da yaşanan güncel olaylara bizzat tanık olmalarıdır. Dr. Deniz Bağrıaçık olayı sosyal açıdan değerlendirmekte, Kerim Mehmet Üster ise hukuki açıdan değerlendirmektedir.

4.3.1. Habertürk Ana Haber Bülteni “Fransa’da Sokaklar Alev Alev” Canlı Yayını Deşifre ve Erbilmişlik Analizi

38:00- 39:33

M.A.E. : Bizim de kafamız karıştı. Deniz Hanım siz Paris'te yaşıyorsunuz, siz de Paris'te yaşıyorsunuz. Nerelerinde yaşıyorsunuz Paris'in, onu da sorayım o zaman.

D.B. : Ben 2. Bölgede yaşıyorum.

M.A.E. : Siz Kerim Bey?

K.Ü. : Ben 9'dayım, 16'da da çalışıyorum.

M.A.E. : Sizi buluşturalım beraber dolaşın sonra bizi arayıp bize anlatın gözlemlerinizi. En doğrusu bu olur.

K.Ü. : Şöyle... Ben Deniz Hanım'ı şey yapayım önce, ama biraz ben de şunu tavsiye ederim: madem buradasın Deniz Hanım, bir Fransızca da bir öğrenin de hani bunu beraber yaşayalım da gezelim Paris'te o zaman. Çünkü önemli (...) (Görsel4. Mansplainingin yaşandığı an.)

M.A.E. : Fransızca öğrenin derken ? Fransızca biliyor.

K.Ü. : Biliyorsunuz değil mi Fransızca? A bilmiyorsunuz diye anladım çünkü.

M.A.E. : Aaa bir saniye bu yayında ırkçılık gibi oldu bakın bir şey söyleyeceğim. Fransızca öğrenmese ne olur ayrıca yani?

K.Ü. : Hayır yani, sonuçta bir yerde yaşıyorsanız...

M.A.E. : Fransızca biliyor. Deniz Hanım Fransızca biliyor.

K.Ü. : Tamam o zaman ben bilmiyor diye anlamıştım onun için.

M.A.E. : Bilmese ne olur? Bilmeye de bilir.

D.B. : Bilmeye de bilirim, ben üniversitede hocayım. Hem Fransızca Hem İngilizce olarak öğrenci yetiştiriyorum Kerim Bey ama önemli değil.

K.Ü. : Hayır, kusura bakmayın ben öyle anladım çünkü öyle dediğinizi anladım.

D.B. : Hayır bunda alınacak hiçbir şey yok. Yani Fransızca bilmek zorunda değil kimse.

M.A.E. : Evet, yani burada Fransızca bilmese ne fark eder ki ?

K.Ü. : Sadece bir Fransa'da yaşayınca bir avantaj olabilir.

D.B. : Dezavantaj.

M.A.E. : Oraya geldik o zaman Deniz Hanım'ın söylediğine geldik. Fransa'da Fransızca bilmiyorsanız geçmiş olsun, diye bir durum oluyor o zaman.

D.B. : Biraz öyle oluyor yani, gittiğimiz her ülkenin dilini bilmek çok büyük bir avantaj

M.A.E. : O ayrı konu tabii ki avantaj.

Deniz Bağrıaçık, Fransa'nın bireyler arasında ayrım yaptığını ve kolluk kuvvetlerinin günlük görevleri esnasında veya sosyal olaylarda -özellikle banliyölerde- bireylere karşı tutumunun ve uygulamalarının farklı olduğunu ileri sürmektedir. Kerim Üster ise Fransa'nın mülteciler ve sonradan vatandaşlık almış bireylere karşı ırkçı bir tutum sergilemediğini savunmaktadır.

Kerim Üster, Deniz Bağrıaçık'ın Fransa'da kadınlara ve diğer gruplara ayrımcılık yapıldığı iddiasını kabul etmediğini belirttikten sonra Deniz Bağrıaçık şu açıklamayı yapmıştır:

41: 04- 41: 28

D.B. : Kendi araştırmalarım da kadın hakları ile ilgili olduğu için; maalesef Fransa kadın cumhurbaşkanı çıkartamadı herhalde, çıkardı da ben mi farkında değilim? Çok ciddi, %30 gibi halen meclise girme oranları var. Son zamanlarda çok fazla çalışmalar olmasına rağmen ne yazık ki ben bu haklarda da çok daha ileri gitmesi gerektiğini düşünüyorum.

4.4. “Savunma Sanayinin Yalnız Dehaları” Belgeseli Hakkında Bilgiler

TRT Belgesel kanalında yayınlanmış olan ‘Savunma Sanayinin Yalnız Dehaları’ belgeselinin senaryosu Ediz Kentkuran ve Onur Ataç’ a aittir. Yönetmenliğini Alper Mestçi üstlenmiştir. Yapımcısı ise Aytaç Ağdağ’dır. Oyuncu kadrosunda; Ayberk Pekcan, İsmail Hacıoğlu, Kemal Uçar, Ercan Özdal, Cansu Fırıncı yer almıştır. 9 bölümden oluşan belgeselde Türk Milli Savunma Sanayiinin tarihsel gelişiminden ve tarihsel gelişiminde önemli roller üstlenen kişilerden bahsedilmektedir. Nuri Demirağ, Vecihi Hürkuş, Şakir Zümre, Nuri Killigil, Necmettin Erbakan gibi önemli isimlerin hayatı ve bu kişilerin Milli Savunma Sanayiine sunduğu katkılar anlatılmaktadır. Vecihi Hürkuş’u İsmail Hacıoğlu, Bedriye Tahir Gökmen’i Rüya Coric, Eribe Hürkuş’u ise Seda Dadaşova canlandırmaktadır. Bu çalışma için belgesele, ‘TRT İzle’ internet kanalından ulaşılmıştır.

Erbilmişlik örneği içerdiği düşüncesi ile 3. Bölüm izlenmiş ve analiz edilmiştir. 17.44-19.00 arasında erbilmişlik davranışı görülmüştür. 3. Bölümde; Vecihi Hürkuş’un havacılığa hevesli olan gençlere eğitim vermek istediği için bir uçuş okulu kurmasından, bu süreçte yaşadığı zorluklardan ve vermiş olduğu mücadeleden bahsedilmiştir. İlk Türk kadın pilotu olan; Gökmen Bacı olarak da bilinen Bedriye Tahir Gökmen’in Vecihi Hürkuş’tan uçak kullanabilmek için eğitim almak talebiyle uçuş okuluna gittiğini görmekteyiz. Erbilmişlik davranışı ile de bu esnada karşılaşmaktayız. Çünkü havacılığa dair mesleklere erkeklerin ilgi duyabileceği ve erkeklere uygun olan bir meslek-ilgi alanı olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla bir kadının havacılığa ilgi duyması erkekler için alay konusu olmuştur.

4.4.1. “Savunma Sanayinin Yalnız Dehaları” Belgeseli Deşifre ve Erbilmişlik Analizi

İsmi sonradan belirtildiği için Bedriye Tahir Gökmen’den ‘kadın’ diye bahsedilmiştir. Öğrenciler ise ‘Öğrenci’, ‘Öğrenci 2’ ve toplu halde konuştuklarında ‘Öğrenciler’ olarak adlandırılmıştır.

Görsel 4: Bedriye Tahir' in uçak okulunda mansplaininge uğradığı an
17.44- 19.00

Dış ses: Uçak yapımına dair her şeyi öğrenmeye başlayan, Vecihi Hürkuş’un öğrencilerinin beklenmedik ziyaretçileri olacaktı.

Sahnenin başında dış ses tarafından kullanılan ‘beklenmedik ziyaretçi’ tabiri, uçak okuluna gelen kişinin kadın olmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü havacılık ile kadını bağdaştıramamaktadırlar.

Bir öğrenci (erkek) uçak ile ilgilenirken kadraja bir kadın girer. Kadının giyimi ve duruşu resmi ve ciddi bir imaj çizmiştir. Öğrenci sorgulayan, meraklı bakışlarla kadını izlemekte ve incelemektedir. Görsel 5’te bu sahneyi görmekteyiz. Erbilmişliğin görüldüğü sahnedir.

Kadın: Vecihi Hoca burada mı?

Öğrenci: Neden soruyorsun?

Kadın: Mektebe kaydımı yaptırmak istiyordum.

Öğrenci: Yoksa pilot mu olacaksın? (Yüzünde ve ses tonunda küçümseyen bir ifade vardır.)

Kadın: Evet.

Öğrenci: Arkadaşlar... Gelin gelin burada pilot olmak isteyen bir kız var.

Diğer öğrenciler gelip meraklı, küçümseyen ifade ile sorular sormaktalar ve tepki göstermektedirler. Kadına yaklaşmakta olan öğrencilerden şöyle sesler yükselmektedir:

Öğrenciler: Gerçekten mi? Öyle mi? Şaka yapıyorsun... Bu mu pilot olacak, doğru mu duydum? Demek pilot olacaksın ha, doğru mu duydum? Uçağı uçuracaktı ha?

Öğrenci 2: Bu halinle mi pilot olacaksın? Sana bir şey söyleyeyim mi, şu arkadaş gibi burnum daha büyük olsaydı pilot olmasaydım daha iyi. Bak dürüst oluyorum. Ya gerçekten pilot mu olacaksın?

Kadın: Neden bu kadar şaşırdınız?

Öğrenci: Vay be... Bir kızın pilot olmak isteyeceğini asla düşünmezdim.

Hepsi erkeklerden oluşan öğrenci grubu dalga geçerek güldürler. Vecihi Hürkuş’un yeğeni Eribe Hürkuş(Vecihi Hürkuş’tan ‘babam’ diye bahseder.) sahneye dâhil olur ve kızarak öğrenci grubunu dağıtır, işlerinin başına dönmelerini buyurur.

Belgeselde tasavvur edilen dönemde havacılık alanına dair mesleklerin sadece erkekler tarafından icra edilebileceği düşünülmekteydi. Dolayısıyla kadın ile pilotluk bir arada tasavvur edilememekteydi. Vecihi Hürkuş’un eğitime kabul edip yetiştirdiği o kadın, yani; Bedriye Tahir, tüm engellemelere ve baskıya karşı mücadele ederek hayallerini gerçekleştirmiş ve ilk Türk kadın pilot olmuştur. 1933’ bröve almıştır. Sahnede yer alan diğer kadın; Eribe Hürkuş ise paraşüt okulunda eğitim almıştır. Daha sonraki zamanlarda atlama yaptığı esnada paraşütünün açılmaması nedeniyle düşer ve ilk hava şehidi Türk kadını olur.

Bu sahnede yaşanan erkeklerin kadın ile alay etmeleri, ona bu mesleği yakıştıramamaları, “Bu halinle mi pilot olacaksın? Sana bir şey söyleyeyim mi, şu arkadaş gibi burnum daha büyük olsaydı pilot olmasaydım daha iyi.” gibi cümleler kurmaları erbilmişlik örneğidir. Erkekler kadına ne yapıp ne yapmamaları gerektiğini büyüklenerek, alay ederek söylemişlerdir, hem de kadın bir şey danışmamışken. Pilot olamayacağını, uçağı uçuramayacağını düşünüp bunu alaycı bir ifade ile

söylemeleri psikolojik şiddet teşkil etmektedir. Pek çok kadın bu örnekte olduğu gibi psikolojik şiddete maruz kalarak hayallerini gerçekleştirememektedirler.

Dolayısıyla belgeselin örneklem olarak belirlenen bu bölümünde cinsiyetçi ifadeler kullanılmış, cinsiyet rolleri belirgin olarak verilmiştir. Fakat daha sonraki sahnelerde Bedriye Tahir ve Eribe Hürkuş'u çalışma tulumları ile ellerinde tamir aletleri ile görmekteyiz, bu durum ise cinsiyetçi meslek kalıplarını yıkmaktadır.

Görsel 5: Bedriye Tahir ve Selahattin Reşit Alan

Görsel 6' da Bedriye Tahir ve uçak mühendisi Selahattin Reşit Alan'ı uçak projesi hakkında konuşurken görmek meslekte cinsiyet eşitliğini desteklemektedir.

4.5. “Kış Uykusu” Filmi Hakkında Bilgiler

Film, 13 Haziran 2014'te vizyona girmiştir. Yönetmenliğini Nuri Bilge Ceylan yapmıştır. Senaristliğini Nuri Bilge Ceylan ve Ebru Ceylan üstlenmiş olsa da filmin bazı bölümleri Anton Çehov'un 'Karım ve İyi İnsanlar' öyküsünden esinlenilmiştir. Türkiye-Fransa-Almanya ortak yapımı olan filmin oyuncu kadrosunda; Haluk Bilginer, Melisa Sözen, Demet Akbağ, Ayberk Pekcan, Serhat Kılıç, Nejat İşler, Tamer Levent, Nadir Sarıbacak yer almaktadır(Vikipedi). IMDb kaynağına göre Kış Uykusu filmi; 32 ödülle aday gösterilmiş, 19 ödül almıştır. Bu ödüllerden biri Cannes Film Festivali'nde aldığı Altın Palmiye ödülüdür(IMDb).

Filmin hikâyesi; Aydın, eşi Nihal, kız kardeşi Necla, yardımcıları ve kiracıları etrafında dönmektedir. Filmin başrolü Aydın eski tiyatro oyuncusudur. Tiyatroyu bıraktıktan sonra Kapadokya'ya ailesinden kalma oteli işletmek için gelmiştir. Zamanını otel işleri ve yerel bir gazetede köşe yazarlığı yaparak geçirmektedir. Otoriter ve olayları kendi açısından değerlendiren bir karaktere sahiptir. Nihal, Aydın'ın genç ve güzel eşi olarak gösterilmiştir, hayır işleri ile uğraşan yardımsever bir insandır. Nihal, Aydın'dan zamanla soğumuş ve olabildiğince mesafeli davranmaktadır. Necla, alkol bağımlısı eşinden boşanıp ailesinden kalma otelde yaşamaktadır. Sorgulayan, eleştiren, açık sözlü bir kadındır. Eşinden geçerli bir nedenle boşanmış olsa da kendisini sorgulamakta ve suçlu hissetmektedir. Otelin dışarı işlerini erkek yardımcı Hidayet, ev işleri diye tanımlandırılan içeri işlerini (yemek hazırlama, çay- yemek servisi vs.)ise eşi yapmaktadır.

Filmde genel olarak kişilerin duygu ve düşünceleri, çıkmazları ile bir arada sürdürdükleri yaşamları anlatılmıştır. Geleneksel ile modern ayrımı belirgin olarak yansıtılmıştır. Bununla

birlikte bireylere yüklenen cinsiyet rolleri de belirgindir. Aydın, Nihal'in yürüttüğü hayır işlerine dâhil olmak, hatta süreci kendisi yönetmek ister. Bu esnada yapılan psikolojik zorbalığın ve küçümsemenin erbilmişlik olduğu düşünüülüp analizi yapılmıştır.

4.5.1. “Kış Uykusu” Filmi Deşifre ve Erbilmişlik Analizi

Aydın'ın yardımcısı Hidayet, kirayı ödeyemeyen kiracılarının evine gitmiştir.

12.21- 12.34

Kadın, Hidayet'in seslenmesi üzerine kapıyı açıp dışarı bakmaktadır. Sonra eşi İsmail dışarı çıkıp kadının kolundan tutup içeri çekmekte ve “Sen gir içeri, gir.” diyerek Hidayet ile kendi görüşeceğini ima eder. Bu durum ataerkil toplum içindeki ‘sorunu erkek erkeğe konuşarak halletmek’ durumudur. Çünkü evde söz hakkı önceliği erkeğindir; özellikle görüşülecek kişi erkek ise yine bir erkek ile muhatap olması gerektiği düşünülmektedir(Görsel 7.). İsmail' in, arabanın camını kıran oğluna hesap sorup sonra tokat atması da geleneksel aile yapısındaki otoriter, sert baba imajını yansıtmaktadır.

Görsel 6: İsmail ve eşi

25.00- 25.20

Necla ile Aydın sohbet etmektedirler:

Aydın: Hani bizim kiracı hocanın evine gittik falan dediydim ya...

Necla: Evet.

Aydın: Ya bir görsen nasıl pis, nasıl derbeder.

Necla: E içeri girdiniz mi ki siz?

Aydın: Yoo, girmedik de bahçeyi diyorum.

Necla: Hı...

Aydın: Mahvetmişler evi ya. Evde kadın da var güya ama var demeye bin şahit ister.

Aydın'ın bu cümlesinin alt metni; temizliğin kadının görevi olduğunu ve evin, bahçenin temizliğinin kadının sorumluluğunda olduğunu söylemektedir.

Bazen kadınların da erkeklere büyülenerek alaycı bir tavır ile açıklamalar yaptığı görülebilmektedir. İncelenen örneklerden yola çıkarak bu davranışı erkeklere kıyasla daha az sergiledikleri görülmüştür. Bu olumsuz tutumun 'womansplaining' olarak adlandırılmasına dair fikirler sunulmuştur. Necla ile Aydın'ın konuşmasından bir kesit ile bu duruma bir örnek vermek mümkündür. Yerel bir gazete için köşe yazısı yazan Aydın'a kardeşi Necla şu ifadeleri kullanmıştır:

Necla: Yaz tabii canım yaz, hangi konuda istiyorsan o konuda yaz da... Acaba şu kimsenin okumadığı yerel gazete falan yerine daha büyük bir gazeteye falan yazsan daha iyi olmaz mı? Hiç olmazsa bu kadar emek verdiğine, kendini bu kadar paraladığına değsin yani.(...) Yani duyuyorum işte böyle bilgisayarın başında çıkır çıkır yazıyorsun ediyorsun da hani... Bilmiyorum yani benim mesela sen getirip önüme koymasın öyle bir gazeteyi, benim haberim bile yok öyle bir gazetenin bile olduğundan yani. O anlamda söylüyorum(...) Yani bu gazetelerde kim okuyacak da, kim alacak da bu gazeteleri.

Aydın: Valla açıkçası ben pek öyle düşünmüyorum Neclacığım. Hatta tam tersine bazen öyle mektuplar alıyorum ki okurlardan, doğru yolda olduğumdan hiç kuşku kalmıyor. (...)

Necla: İyi de ama yani ben de bazen öyle uyduruk yazarların öyle acayip övgüler aldığını görüyorum ki... İlla herkesin bir seveni çıkıyor yani. O yüzden bunlara o kadar da şey yapmamak lazım diye düşünüyorum. Yani ölçüyü oradan almamak lazım bence.

1.23.10- 1.26.00

Necla: Ya valla ben olsam bu kadar cesur davranamazdım herhalde.

Aydın: Hangi konuda?

Necla: Yani böyle çok bilmediğim hususlarda, bir gazete köşesinde ahkâm kesmek konusunda.

Aydın: Ahkâm kesmek... Ooo bayağı kötü bulmuşsun yazıları sen anlaşılın.

Necla: Yok canım ben kötü olduklarımı söylemiyorum da... Daha çok başka bir şey.

(...)

Necla: Eskiden birçoğumuz sana hayrandık. Senin bayağı önemli işler yapacağına, hatta bayağı ünlü biri olacağını düşünürdük. Ama öyle olmadı.

Aydın: Beklentilerinizi karşılayamadığım için üzgünüm.

Necla: Yok canım senin suçun yok tabii ki. Çıtayı yükseltilen bizdik sonuçta.

Aydın: Haa iyi bari bak, bununla teselli olabilirim işte. Peki ya Bozkırda Açan Çiçekler? (köşe yazısı) Ona ne diyorsun?

Necla: Valla açık söyleyeyim, asıl böyle düşünmeme neden olan esas yazı da o.

Aydın: Öyle mi? Nasıl yani?

Necla: Nasıl söyleyeyim... Vıcık vıcık bir romantizm. Hiç inandırıcı durmayan naif bir kendine inanç var gibi. Hiç risk almıyor bir kere. Yani yazar sanki herkes tarafından kabul gömüş pozitif değerlere sahip çıkarak kendini sevdirmeye çalışıyor gibi. Hani vardır ya şiirsellik kisvesi altında bazen ortalık buram buram leş gibi duygu komaya başlıyor.

Aydın: Bayağı sinir olmuşsun sen. Dediklerin doğruysa benim yazmayı tümünden bırakmam gerekir.

Görüldüğü üzere bu diyalogda Necla, köşe yazarlığı yapan ve yazıları okuyucuları tarafından desteklenen bir yazar olan Aydın'ın hem yazılarını hem de yazarlığını eleştirmektedir. Bunu yaparken kendisi büyülenmekte, Aydın'ı ise küçümsemektedir. Aydın'ın çabasının boş ve gereksiz olduğunu söylemektedir. Aydın'ın "Dediklerin doğruysa benim yazmayı tümünden bırakmam gerekir." cümlesi ise erbilmişliğin muhtemel sonucuna değinebiliriz: erbilmişlik bireylerin yaptıkları, yapacakları işlerden soğutup uzaklaşmalarına neden olabilmektedir.

Aydın ile Nihal arasında geçen bu diyalogda bir erbilmişlik örneği görmekteyiz:

01.57.02-02.04.43

Aydın: Nihalcığım, şimdi tamam insanlara duyduğun sevgiden ötürü, vicdanlı bir insan olduğun için böyle bir örgütlenme işine girdiğin belli. Ben işin içinde çapanoğlu arayacak falan değilim. Hatta sonuna kadar da destekleyeceğim seni. Yalnız aklına, duygularına, özellikle duygularına beslediğim saygıya rağmen gelecekte başımıza şu an ön göremeyeceğimiz türlü sorunlar çıkaracak böylesine çetrefilli bir işin benim kontrolüm olmadan; yani sadece sen ve o çapulcuların elinde mahvolmasına da izin veremem. Ne kadar iyi niyetli olursan ol. Cehenneme giden yolların da iyi niyet taşlarıyla döşeli olduğunu unutmamak lazım. Senin bir kere tecrüben yetersiz. Yaşamı tanımıyorsun. Heyecanlısın. Kolay kanıyorsun. Hemen insanlara güveniveriyorsun. Toplamışsın yanına ne idüğü belirsiz yardımcılarını. Bu işler çok tehlikeli işler Nihal. Bak, ben sana çok açıkça bir şey söyleyeyim mi? bu koşullar altındaki girişim ileride iki kötü sonuca götürür seni: birincisi okullarda hiçbir şey yapılmaz öylece kalakalır, ikincisi de yaptığınız bir sürü yalan yanlış iş yüzünden çok para kaybedersiniz ve adın kirlenir. Hadi kaybettiğin paralar önemli değil, onları ben karşılarım da ya adın kirlenirse, yani adımız kirlenirse? (...) Bu iş öyle amatör heyecanlarla yapılacak bir iş değil Nihal. O yüzden ileride bir bela çıkmaması için mecburen işe karışmak durumunda hissettim kendimi. (...) Ailemizin başına gelebilecek belaları engellemeye çalışıyorum o kadar. Ona da hakkım var herhalde değil mi? Şimdi şu topladığınız paraları, giderlerinizi filan bir göreyim. Ben zaten bir bakışta anlarım bir yanlış var mı, yok mu diye.

Nihal'in dosyasına bakar ve gülerek kendinden emin bir şekilde dosya hakkında eksikleri sıralar. Nihal ve yardımcılarının süreci doğru yönetemediklerini, bundan sonra kendisinin yürüteceğini belirtmiştir. Nihal'in üzgün olmasını, ağlamasını umursamayıp gülerek devam etmiştir. Nihal' in tecrübesiz, duygusal, fazla iyi niyetli olduğunu vurgulayarak açıkça bu işi başaramayacağını ifade etmiştir. Özellikle ataerkil toplumlar olmak üzere pek çok toplumda kadına atfedilen özellikler böyledir. Duygularıyla hareket eden kadının kolaylıkla inanıp kanabileceği ön görülür. Nihal konuşmanın bir bölümünde " *Yaptığıma ne ad koyarsan koy. İster kendini aldatma de ister kadın mantığı.*" der. Kadın mantığı ön yargısı; ötekileştirilmiş olmanın, basite almanın kalıplaşmış, kavramsallaştırılmış halidir. Nihal uzun zamandır bu yardım projesini yürütüyor olsa da Aydın yine de Nihal' in beceremeyeceğini düşünüp projeyi devralmak istemiştir. "...öylesine çetrefilli bir işin benim kontrolüm olmadan; yani sadece sen ve o çapulcuların elinde mahvolmasına da izin veremem." , "Hadi kaybettiğin paralar önemli değil, onları ben karşılarım da..." , "...ileride bir bela çıkmaması için mecburen işe karışmak durumunda hissettim kendimi." , "Ailemizin başına gelebilecek belaları engellemeye çalışıyorum..." , "Şimdi şu topladığınız

paraları, giderlerinizi filan bir göreyim. Ben zaten bir bakışta anlarım bir yanlış var mı, yok mu diye.” Aydın, kurduğu bu cümleler ile kendisinin Nihal’ den daha akıllı olduğuna, projeyi daha iyi yürüteceğine ve ailesinin adını koruması gerektiğine inandığını belirtmiştir. Böyle bir durumda eğer Nihal, Aydın’dan yardım istemiş olsaydı elbette bu bir erbilmişlik değil, bir yardımlaşma, destek sayılabilirdi. Fakat Nihal’in böyle bir talebi olmamıştır. Aydın’ın yaptığı bir yardım teklifinin de ötesinde muhatabını küçük gördüğü için olaya zorla dâhil olmaktır. Bu küçümseme, büyüklenme, yakıştıramama durumu da erbilmişliği işaret etmektedir.

Filmde cinsiyet rollerinin belirgin olduğu kadar, üst- alt tabaka ayrımı da dikkat çekmektedir. Örneğin; filmde otelin sahibi olan kadınlar duruşu ve kıyafetleri ile daha modern, boş zamanlarını okuyarak, felsefi sohbetler yaparak ya da toplumsal faaliyetlere katılarak değerlendirirken; toplumun alt kesimini temsil eden kiracı ve yardımcıları gerek duruşu gerekse kıyafetleri ile daha geleneksel ve yerli imajı (şalvar, tülbent/yazma, örgü hırka) çizmiştir. Sürekli çalışıp hizmet etmektedirler ve daha mahcup, sessiz durmaktadırlar. Bunların dışında filmde pek çok kez cinsiyetçi küfürler edildiği görülmüştür.

5.SONUÇ VE TARTIŞMA

Medyada erbilmişlik (mansplaninig) analizi yapmak amacı ile hazırlanan bu çalışmada, medyada farklı zamanlarda farklı mecralarda yer almış olan içerikler; ‘Tarihin Arka Odası’ programı, ‘Gibi’ dizisi, Habertürk kanalında haber bülteni sunulurken yapılan ‘Fransa’da Sokaklar Alev Alev” canlı yayını, ‘Kış Uykusu’ filmi ve ‘Savunma Sanayiinin Yalnız Dehaları’ belgeseli incelenmiştir. Konu toplumsal cinsiyet bağlamında ele alınmıştır. Bu nedenle öncelikle medyada toplumsal cinsiyet ve erbilmişlik literatürü incelenip literatür özeti çıkarılmıştır, sonra programlar eleştirel bir tutum ile izlenip deşifreleri yapılmıştır. Program ve dizide yer alan cinsiyetçi söylemlerin daha iyi görülebilmesi için diyaloglar olduğu gibi ve detaylı bir şekilde verilmiştir, alt metinlerini okuyabilmek amacıyla söylem analizi yapılmıştır. Söylem analizi toplumsal cinsiyet çalışmalarında en çok kullanılan yöntemlerdendir. Gözlemlenen bulgular analiz bölümü ve sonuç-tartışma bölümünde verilmiştir.

Erbilmişlik karşımıza her yerde çıkabilmektedir: Solnit (2008); bir partide veya toplantıda, Bridges (2017), Koc-Michalska, ve diğ. (2019); sosyal medyada; Facebook’ta, Lutzky Ve Lawson (2019); Twitter’da, YouTube’de, Imperatori-Lee (2015); Dini kaynaklarda ve dini mekânlarda, Berglind (2020), Tuna (2022); masallarda, Johnson (2020); muhabirler tarafından yapılabilmekte, Gedik, ve diğ. (2021); trafikte karşılaşılabilmekte, Santamaria-Perez (2022); yazılı basında vb. görebilmekteyiz. Toplumun her yerinde maruz kalınan bu davranış kadınların iş yaşamında bulunmalarına, kariyer yapmalarına engel oluşturmuştur (Bural, 2021).

Literatürde yer alan çalışmalardan *Tarihin Arka Odası’nda Kadın* adlı çalışmada Tarihin Arka Odası programını toplumsal cinsiyet bağlamında analiz ettiği için bu çalışmanın bulgularını değerlendirirken karşılaştırma yapmak daha doğru bir sonuç doğuracaktır. Aslan (2015), çalışmasında kadınların birincil konumda değil de yardımcı rollerde yer aldığı ve bilgi vermekten ziyade bilgilenen konumda olduğu, kadın katılımcıların sohbette konuya dâhil olmasının ve bilgi aktarmasının alaycı bir tavır ile karşılık bulduğu sonucuna ulaşmıştır. Yapılan analiz sonucunda bu bulgular desteklenmiştir. 3. Bölümdeki diyaloga(Fransız törenleri hakkında) bakılırsa Murat Bardakçı, Pelin Batu’nun sohbete dair fikir beyanını engelleyerek onu alaya aldığı görülmektedir. Gedik ve diğ., (2021) sosyal medyada incelediği, kadınların araba kullanma becerisi hakkında yapılan yorumlara bakıldığında; alaycı bir tutumla hakarete varan yorumlar ile tavsiyeler verildiği görülmüştür. Araba kullanmanın erkek işi olduğu, kadının beceremediği önyargısı görülmektedir. Sosyal medyada kadınları aşağılayarak beceriksiz, bilgisiz ilan ederek erbilmişlik örneği sergilemişlerdir. Tıpkı Kış Uykusu filminde Nihail’in yardım projesinin Aydın tarafından başaramayacağı gerekçesiyle zorbalıkla üstlenildiği gibi. Yine savunma sanayinin yalnız dehaları belgeselinde de bunu görmekteyiz: Bedriye Tahir Gökmen’in pilot olma isteğinin erkek öğrenciler tarafından komik karşılanması durumu meslekte, hatta araba kullanmak gibi sıradan uğraşlarda bile cinsiyetçi ayrımlar yapılmaktadır.

Bir diğer iddia ise kadınların tarih programında ikincil konumda yer alması idi. Programın araştırma kapsamına alınan bölümünde ve incelenen diğer bölümlerinde de görülmektedir ki program ağırlıklı olarak Murat Bardakçı ve Erhan Afyoncu’ nun sohbeti üzerinden yürümektedir, kadın konuklar ikincil konuma atılmaktadır, uzmanlıkları görmezden gelinmektedir.

Kanca (2021), kadınların eril tahakküme karşı gelebilmek için kötü/sert kadına dönüşerek erilleşmekte çözümünü bulduğunu belirtmiştir. Tarihin Arka Odası programında Pelin Batu

masplaigne maruz bırakılıp susturulduktan sonra bağırıp koltuğuna yaslanarak toplum tarafından erkek oturuşu denilen tarzda oturması bu ifadeyi çağrıştırmaktadır. Erbilmişlik yapan kişiler her zaman art niyetli görünmez, çoğunlukla iyimser tavır takınarak bir yanlış düzeltiyormuş edasıyla sözü kesip kendi fikrini açıklar. Johnson (2020) erbilmişliği kategorilere ayırırken ‘Aslında’ açıklama, yani; ‘düzeltme’ erbilmişlikten bahsetmiştir. Burada erkek karşısındakinin sözünü keserek kendi bildiğinin daha doğru olduğunu ileri sürecek şekilde açıklama yapar. Örneklerde de bunu açık bir şekilde görmekteyiz.

Johnson (2020), her ne kadar adından dolayı bu kategoriye girmese de kadınların da mansplaign yapabileceğini iddia etmiştir. Çalışmada yer alan Kış Uykusu filminde bunun örneğini görmekteyiz. Necla’ nın Aydın ile konuşmasında iyi niyetli eleştiri adı altında yapılan psikolojik baskı bu iddiayı desteklemektedir. Fakat womensplaining örneğine mansplaigne göre daha az rastlanmaktadır.

Çalışmanın bulgularını ve analiz sonuçlarını şöyle değerlendirebiliriz:

- Seçilen medya içeriklerinde toplumsal cinsiyet rolleri belirgin olarak verilmiştir.

Toplumsal cinsiyet rolleri, toplum tarafından ‘kadın işi’/ ‘erkek işi’ olarak ayrılan meslek grupları olarak karşımıza çıkabilmektedir. Örneğin; inşaat işçiliği, itfaiyecilik, polislik, marangozluk gibi işler erkeğe uygun görülmüşken; bakıcılık, kuaförlük, hemşirelik, gibi meslekler de kadınlar ile ilişkilendirilmiştir. Gibi dizisinde karşımıza çıkan Gözde karakterinin Saddam’ın kadın muhafızı olması; muhafızlığın kadın ile bağdaştırılmamış olması dolayısıyla toplumsal cinsiyet rollerine meydan okumuştur. Aynı şekilde ev işlerini yapmak ve erkeğe hizmet etmenin kadının görevi olduğu algısına karşın Yılmaz’ın, Gözde ve Şefik Bey’e çay yapıp servis etmesi yine toplumsal cinsiyet rolleri algısı ile ters düşmüştür. Gibi dizisinin Yılmaz, İlkan ve Hanife’ nin yer aldığı sahnede erkekler için bilgi veren, kültürlü, anlatıcı imajı çizilmişken, kadın ise dinleyen, bilgisiz ve kültürsüz gösterilmiştir.

Tarihin Arka Odası programında, Murat Bardakçı ve Erhan Afyoncu program süresince ön plandadırlar ve programı yönetmektedirler. Pelin Batu ise ikinci planda eşlik etmektedir ve bilgisine, uzmanlığına rağmen sorgulanmakta kabul edilmemektedir. Savunma Sanayinin Yalnız Dehaları belgeselinde Bedriye Tahir Gökmen’e pilotluk mesleğinin yakıştırılmayıp dalga geçilmesi ve Kış Uykusu filminde Nihal’in yardım projesini yürütemeyeceğinin düşünülmesi gibi. Yine Kış Uykusu’nda gerek cinsiyet rolleri gerekse alt-üst tabaka olarak sınıf ayrımından doğan roller, görevler farklılık göstermektedir. Otelin işletmecisi olan Aydın ve diğer üst sınıf erkek bireyler zamanını gezerek, entelektüel sohbetler yaparak geçirmektedirken yardımcı rolünde olan Hidayet otelin dışarı işlerini yapmaktadır. Kadın bireyler arasındaki sınıf farklı ise şöyle gözlemlenmiştir: otelin sahibi olan kadınlar Nihal ve Necla zamanını okuyarak, felsefi sohbetler yaparak, yardım kampanyaları düzenleyerek geçirmektedirken yardımcı kadınlar otelin veya evin içeri işlerini(yemek, servis vs.) yapmaktadırlar. Temizliğin kadının görevi olduğu, kadının olduğu yerin temiz olması gerektiği düşüncesi diyaloglardan anlaşılmıştır. Giyim kuşam bakımından da ayrılmaktadırlar yardımcı kadınlar geleneksel kıyafetler giyerken otelin sahibi konumundaki kadınlar daha modern kıyafetler giymektedirler. Bulgular sonucunda bu varsayımın doğruluğu kanıtlanmıştır.

- Seçilen medya içeriklerinde cinsiyetçi söylemlerde bulunulmuştur.

Gibi dizisinde: ‘ hanımefendi’, ‘abi’, ‘hayatım’, ‘Hanifeciğim’, ‘Buseciğim’, ‘...senin gibi bir genç kızın...’, ‘cincime’ hitapları cinsiyetçi söylemlerdir. Yılmaz’ın Hanife’ye sürekli “Anlatabildim mi?”, “Senin anlayacağın şekilde anlatayım.” gibi ifadeler kullanması, muhatabının anlama kapasitesinin düşük olduğunu düşündüğünü göstermektedir. Dil/toplum/kültür ilişkisi göz önünde bulundurulacak olursa kalıplaşmış sözlerin ve deyimlerin toplumun aynası olduğu bilinmektedir. Toplumda kadınlar için ‘saçı uzun aklı kısa’ gibi sözlerin kullanıldığı gerçeği düşünülürse bu örneğe dayanarak burada Hanife’nin kapasitesinin düşük olduğunu düşünmesi onun kadın olmasıyla ilişkilendirilebilmektedir. Kadın muhatabını küçümsediğinin kanıtlarından biri de isminin sonuna ‘-cığim’ küçültme ekini kullanıyor olması ve sık sık isminin yerine farklı isimler kullanıyor olmasıdır (Adını karıştırıyor olması önemsemediğinin psikolojik yansımasıdır.).

Tarihin Arka Odası programında ‘hanım’, ‘bey’, ‘kızcağız’, ‘efendi’, ‘adam’, öğrencilerden bahsederken; ‘...erkekler de... kızlar da ...’ diye öğrencilerin cinsiyetlerini ayrı ayrı söylemesi cinsiyetçi bir söylemdir.

Fatih Altaylı’nın ‘Kızcağız ölüyordu.’, ‘Kızcağızın beli kırılıyordu.’, ‘Kadınlar tarlada marlada bize yardım ediyorlar, edemezler.’ Cümleleri ile kadınların hassas, kırılabilir, narin oldukları düşüncesi açığa çıkmıştır. Programda Mavi Sakal masalına gönderme yapılarak Murat Bardakçı’nın kadın nefretine vurgu yapılmıştır. Murat Bardakçı, kadınların cahil olduğunu söyleyerek cinsiyetçi, küçümseyici ve ötekileştirici bir söylemde bulunmuştur. Erhan Afyoncu, Pelin Batu’ya “Ben sana anlatayım...” demesi küçümsediğini ve bilgisiz olduğunu düşündüğünü göstermektedir. Özetle kadınların cahil, bilgisiz, abartan olduğu düşüncesi hâkimdir ve Kış Uykusu’nda pek çok kez kadınlık aleyhinde cinsiyetçi küfürler edildiği görülmüştür. Aydın’ın Nihal’e söylediği; kırılabilir, narin, duygusal, kolay kanan, tecrübesiz gibi yakıştırmaları da cinsiyetçi söylem olarak kabul edebiliriz. Çünkü ataerkil toplumlarda kadınların bu nitelikte olduğu düşünülmektedir. Savunma Sanayiinin Yalnız Dehaları’nda Bedriye Tahir Gökmen’e karşı kullanılan ifadeler de cinsiyetçi yapıdadır. Dolayısıyla varsayım doğrulanmıştır.

- Seçilen medya içeriklerinde kadın bireylere erbilmişlik davranışında bulunulmuştur.

Davranışın mansplaining sayılması için tarafların bir kadın ve bir erkekten oluşması, kadının konu hakkında söz hakkı olacak şekilde bilgisinin veya uzmanlığının olması ve erkeğin kadına konu hakkında açıklamalarda bulunması gerekmektedir. Bu unsurlara göre değerlendirildiğinde; Gibi dizisinde Yılmaz ve İlkkan’ın, mikrobiyolog olan Hanife’ye aşı hakkında kibirli ve alaycı bir ifadeyle açıklamalar yaptıkları sahne için Hanife’ye mansplaining uygulamışlardır diyebiliriz.

Tarihin Arka Odası programında Murat Bardakçı ve Erhan Afyoncu’ nun Pelin Batu’nun sözünü sık sık keserek konu hakkındaki düşüncelerini belirtmesini engellemişlerdir. Tarih alanında uzmanlığı olan Pelin Batu’yu tarih sohbetlerinde ikinci planda bırakmışlardır ve yer yer alaycı ifadeler kullanarak kendi düşüncelerinin doğru olduğunu ifade ederek Pelin Batu’nun bilgisini görmezden gelmişlerdir. Özetle Pelin Batu’ya erbilmişlik davranışında bulunmuşlardır.

Savunma Sanayiinin Yalnız Dehaları belgeselinde erkek öğrencilerin Bedriye Tahir Gökmen’e karşı tavırları erbilmişlik olarak değerlendirilmiştir. Çünkü kadın olduğu için pilotluğu yakıştıramayıp açıklamalarda bulunmuşlardır.

‘Fransa’da Sokaklar Alev Alev” canlı yayınında Deniz Bağrıaçık Fransızca bile Fransızca dilinde dersler veren bir akademisyen olmasına rağmen Kerim Üster’in “Fransızca öğrenin de burada birlikte gezelim.” demesi bir erbilmişlik örneğidir.

Kış Uykusu filminde Aydın’ın Nihal’e yaptığı psikolojik baskı ve küçümseyen tutumu da erbilmişlik kavramını karşılamaktadır. Tüm örneklerde erbilmişliğe rastlanmıştır ve varsayım doğrulanmıştır.

- Erkekler kendilerinden daha güçsüz gördükleri erkeklere de erbilmişlik uygulamaktadır.

Gibi dizisinde Şefik Bey’in Yılmaz’a sürekli emir vermekte ve onu aşağı görmesi, İlkkan ve Yılmaz’ın kendinden emin, birbirini küçümseyerek açıklamalarda bulunması gibi durumlar erkeğin bir diğer erkeği küçük görmesi olsa bile buna erbilmişlik diyemeyiz. Gerekli unsurları taşımamaktadır. Çünkü yaptıkları açıklamalar karşısındaki kişinin uzmanı olduğu bir konu değildir.

Tarihin Arka Odası programında Murat Bardakçı’nın Erhan Afyoncu’yu susturduğu kendi fikrini öne sürdüğü görülmüştür, yani; erkeğin erkeğe uyguladığı bir erbilmişlik örneğini görmekteyiz. Diğer örneklerde ise bu bulguya dair bir husus ile karşılaşılmamıştır.

Konuya dair yapılan literatür araştırması ve bu tez çalışmasından elde edilen bulgular ışığında görülmektedir ki; medyada genel olarak eril güç hakimdir. Erkekler ön planda, kadınlar ise hep ikincil konumda, yani; erkeğe göre geri planda bırakılmıştır. Uzmanlıklarına bakılmaksızın bilgileri, kültürleri sorgulanmış, alay edilmiştir. Kadınlar; cahil, bilgisiz, düşük anlama kapasitesine sahip, narin, kırılgan, hassas, duygusaldır algısı hâkimdir. Kadınlar medyada erbilmişliğe maruz kalmaktalar. Hem dilsel hem de psikolojik şiddete uğramaktadırlar. Buna rağmen bilgileri ve nezaket kuralları çerçevesinde erbilmişlik ile baş etmeye çalışmaktadırlar. Erkekler kendilerinden daha güçsüz, daha sessiz gördükleri erkekler üzerinde de hegemonik bir iktidar kurmaya çalışmakta ve mansplaininge maruz bırakabilmektedir. Çok nadir de olsa kadınlar da erkeklere bu davranışı uygulayabilmektedirler (womensplaining).

ÖNERİLER

Erbilmişlik (Mansplaining) sadece toplumsal cinsiyete ait bir kavram olarak sınırlandırılmamalıdır. Mansplaining, hem bir psikolojik şiddet hem de bir iletişim problemidir. Basite alıp engel olunmadığı takdirde susturulmuş, ötekileştirilmiş, benlik saygısını yitirmiş, üretkenliği elinden alınmış kadınlar yaratılmış olunacaktır. Oysa toplumun kadın ve erkek ya da farklı kimlikler taşıyan herkese ihtiyacı vardır ve ancak böyle bir bütün olunabilecektir. Bu nedendir ki Mansplaining gibi durumlar, farklı disiplinlerce her yönden ele alınıp daha fazla çalışmaya konu edilmelidir. Özellikle iletişim ve medya alanında yapılacak çalışmalar sayesinde toplum içerisinde yaşanan ve medyada yer alan eşitsizlik afişe edilerek azaltılabilecektir. Toplumun her alanında bireylere bu farkındalık kazandırılmalıdır. Kadın ve erkek arasında bir üstünlük anlayışı, mücadelesi olmazsa ve eşitlik bilincinin olduğu, bireylerin birbirine saygı duyduğu bir yapıda mansplaining ve benzeri psikolojik şiddet türleri son bulacaktır. Bunun için gerek aile içi eğitimde gerekse akademik eğitimde bu bilinç aşılmalıdır. Mansplaining ve diğer şiddet türleri ile nasıl başa çıkılabileceği öğretilmelidir.

Bundan sonra yapılacak çalışmalarda anket ve görüşme yöntemleri ile bireylerin yaşam deneyimleri konu edilebilir ve toplumun her alanından örnekler toplanabilir. Toplumsal Cinsiyet, Psikoloji ve İletişim Bilimleri gibi disiplinlerce çalışılıp farklı yönleri açığa çıkarılabilir.

KAYNAKLAR

- Aslan, A. (2015). Tarihin Arka Odası'nda Kadın. *İlef Dergisi*, 2(1), 77-94.
- Aydoğan, A. (2021). *Medyada Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması 2017-2020 Güncellemesi*. Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği.
- Berglind, T. (2020). Mansplaining I Sagornas Värld En Tematisk Analys Av H.C. Andersens Sagor (Masallar Dünyasında Mansplaining H.C. Andersen masallarında Tematik Bir Analiz). Linnaeus Üniversitesi, Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Dil ve Edebiyat Fakültesi, İsveç.
- Bridges, J. (2017). Gendering Metapragmatics In Online Discourse: Mansplaining Man Gonna Mansplain...(Çevrim içi Söylemde Toplumsal Cinsiyete Dayalı Metapragmatik: Mansplaining Man, Mansplain..). *Elsevier*. 20, 94-102. <https://doi.org/10.1016/j.dcm.2017.09.010>
- Bural, F. (2021). Akademide Kadın Olmak: Kariyer Deneyimleri Bağlamında Bir Araştırma.(yüksek lisans tezi) Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Alanya.
- Çelebi, E. (2022). Medyanın Toplumsal Cinsiyet Rollerini Üzerinde Etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 21(82), 822-829.
- Çokoğullar, E. (2022). Popülist İtirazlar, Cinsel Tehditler Ve Aileye Dönüş Çağrılarını: Toplumsal Cinsiyet Karşıtlığı. *Kütahya Dumlupınar Üniversitesi İibf Dergisi*. 9, 81-90.
- De Bono, A. (5 Ocak 2017). #YesAllWomen Resurfaces In India In the Wake Of Mass Molestation. The Sydney Morning Herald. 24 Mart 2023, <https://www.smh.com.au/lifestyle/yesallwomen-resurfaces-in-india-in-the-wake-of-mass-molestation-20170105-gtm76i.html>
- Demircan, S. (2022). Hegemonik Erilliğin İnşası Bağlamında Gq, Esquire Ve Men's Health Dergilerinde Sembolik Erkek Kimliği Sunumunun İncelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Dökmen, Z. Y. (2015). *Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- England, C. (2016, 15 Kasım). Swedish women get hotline to report mansplaining. *The Independent*. <https://www.independent.co.uk/news/sweden-mansplaining-hotline-woman-get-to-report-patronising-male-colleagues-a7418491.html>
- Freedman, J. J., Sears, D. O. ve Carlsmith, J. M. (1989). Cinsiyet Rollerini. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 22(2). 687-724.
- Gedik, E., Pehlivanlı Kadayıfçı, E., Turgut, S. T. ve Bulut, M. (2021). Sosyal Medyada Toplumsal Cinsiyet Temelli Trafik Söylemi. *Sosyoloji Dergisi*. 41-42, 145-161.
- Goodwin, K. (2018, 29 Temmuz). Mansplaining, explained in one simple chart. BBC/*Worklife*. <https://www.bbc.com/worklife/article/20180727-mansplaining-explained-in-one-chart>
- Güden, M. P. (2006). *Dilde Cinsiyet Ayrımcılığı: Türkçenin İçerdiği Eril Ve Dişil İfadeler Bakımından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, İstanbul.
- Habertürk. (2015, 14 Nisan). Tarihin Arka Odası- Fatih Altaylı: 30 Ocak 2010. (Video) YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=fPA7L4P76Tc&t=18623s> Erişim Tarihi: 11.05.2023.
- Imperatori-Lee, N. (2015). Theological Mansplaining and the Ecclesial War on Women (Babam en iyisini bilir: Teolojik Suçlama ve Kadınlara Karşı Kilise Savaşı). *Dinde Feminist Araştırmalar Dergisi*, 31 (2), 89-108.

- Johnson, C. R. (2020). Mansplaining and Illocutionary Force. *Feminist Philosophy Quarterly*. 6(4)3.
- Joyce, J. B., Huma, B., Ristimaki, H. L., Almeida, F. F. ve Doehing, A. (2021). Speaking Out Against Everyday Sexism: Gender And Epistemics İn Accusations Of Mansplaining. *Feminism & Psychology* 0(0) 1–28
- Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği. 30.05.2023. Erişim adresi <https://kadinininsanhaklari.org/savunuculuk/uluslararası-sozlesmeler-ve-mekanizmalar/cedaw/>
- Kanca, L. (2021). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Türk Dizilerinde Femme Fatale Kadın Temsilleri: Zalim İstanbul Ve Yasak Elma Dizilerindeki Femme Fatale Kadın Karakterlerin İncelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Erzurum.
- Kaymaz Mert, M. (2022). Türk Sinemasında Toplumsal Cinsiyet Gerçeğine Farklı Bir Bakış: Değişmek Zorunda Olan Kadınlar. *Yazıt Kültür Bilimleri Dergisi*. 2(1), 9-24. DOI number: 10.29228
- Koc-Michalsk, K., Schiffirin, A., Lopez, A., Boulianne, S. ve Bimber, B. (2019). From Online Political Posting to Mansplaining: The Gender Gap and Social Media in Political Discussion. *Social Science Computer Review* 1-14
- Lutzky, U. ve Lawson, R. (2019). Gender Politics And Discourses Of #Mansplaining, #Manspreading, And #Manterruption On Twitter. *Social Media + Society*, 1–12
- Neumann, I.B. (2008). Disourse Analysis. *Qualitative Methods In International Relations*. 61-77. Doi : 10.1057/9780230584129_5
- Nitel Araştırma Yöntemleri. (2021, 28 Haziran). *Söylem Analizi/ Nitel Araştırmalarda Verilerin Analizi- Dr. Zeynep Kurnaz*. (Video) YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=VdU_G3sDCSw Erişim Tarihi: 08.06.2023.
- Oğuz, M. C. (2008). Söylem Analizi. *Sosyoloji Notları*. 5, 52-57.
- Sallan Gül, S. ve Kahya Nizam, Ö. (2021). Sosyal Bilimlerde İçerik ve Söylem Analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 42(1), 181-198. DOI:10.30794
- Santamaria-Perez, I. (2022). Sextorsion Y Mansplaining: Caracterizacion Y Percepcion Social Del Lexico De La Violencia De Genero En Los Medios Digitales. *Circulo De Linguistica Aplicada A La Comunicacion*. 89, 43-55. <https://dx.doi.org/10.5209/clac.79500>
- Solnit, R. (2014a). *Men Explain Things To Me And Other Essays*. Grantabooks.
- Solnit, R. (3 Haziran 2014b). Why #Yesallwomen Matters. *Mother Jones Dergisi*. 29.03.2023' te alındı. <https://www.motherjones.com/politics/2014/06/yesallwomen-shape-conversation-isla-vista-massacre-violence-against-women/>
- Sözen, E. (1999). *Söylem. Belirsizlik, Mücadele, Bilgi/Güç ve Refleksivite*. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Sunal, A. (2019). Medyada Kadın Asker Temsilinin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Ana Bilim Dalı, Antalya.
- Şahin, Y. (2017). Michel Foucault'da Söylem Analizi. *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*. 3(6), 119-135.
- Şen, Ö. (2019). Medya Çalışanı Kadınlardagüç Mesafesi Ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Algısı Açısından Cam Tavan Engelleri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). T.C. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı Genel Gazetecilik Bilim Dalı, İstanbul.

- Tuna, D. (2022). Kadınlara Nasihatlar: Tembih, Tenkit Ve Tehdit Üzerinden Tahakkümün Propagandası. *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*. 10(32), 144 – 164.
- Usta, Ç. (2022). Türkiye’de Kadına Yönelik Dilsel Şiddet. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 612 - 619. doi: 10.11616/asbi.1093242
- Üste, R. B. (2015). Hegel - Rousseau, Mill Ve Hayek’in Değerlendirmelerinde Toplumda Ötekileştirilen Kadın’ın Konumu. *Edebiyat Fakültesi*.102-126.
- Wiesner-Hanks, M. (2011). *Tarihte Toplumsal Cinsiyet*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

